

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Diplomová práce

Práva a povinnosti akcionáře

Zpracoval: David Blumentrit

Plzeň, 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **David BLUMENTRIT**
Osobní číslo: **R17M0021P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Práva a povinnosti akcionáře**
Zadávající katedra: **Katedra obchodního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Akciová společnost – historie a současnost
 - 2.1 Akcionář
 - 2.2 Ručení akcionáře a odpovědnost společnosti
 - 2.3 Střet zájmů akcionáře
3. Práva a povinnosti akcionáře
 - 3.1 Rozdělení práv a povinností
 - 3.2 Nemajetková práva
 - 3.2.1 Právo podílet se na řízení společnosti
 - 3.2.2 Právo na informace
 - 3.2.3 Právo předkládat návrhy a protinávrhy
 - 3.3 Majetková práva
 - 3.3.1 Právo na výplatu dividendy
 - 3.3.2 Právo na podíl na likvidačním zůstatku
 - 3.3.3 Právo na vypořádací podíl
 - 3.4 Práva kvalifikovaného investora
 - 3.5 Nemajetkové povinnosti
 - 3.5.1 Povinnost loajality
 - 3.5.2 Povinnost oznamovací
 - 3.6 Majetkové povinnosti
 - 3.6.1 Vkladová povinnost
4. Porovnání s právní úpravou Spojených států amerických
5. Kauza Gamestop
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech
- Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KŘÍŽ, Radim, ČECH, Petr. Akciové společnosti. 7., přepracované vydání Praha: C.H. Beck, 2012, 672 s. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-404-9.
- DVOŘÁK, Tomáš. Akciová společnost. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 984 stran. ISBN 978-80-7478-961-8.
- LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Jaroslav, a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, 2628 s., ISBN 978-80-7598-881-2.
- POKORNÁ, HOLEJŠOVSKÝ, LASÁK, PERKÁREK a kol. Obchodní společnosti a družstva. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, 448 s., ISBN 978-80-7400-475-9.
- Další dle potřeby

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Tomáš Dvořák, Ph.D.**
Katedra obchodního práva

Datum zadání diplomové práce: **1. února 2021**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Prof. JUDr. Přemysl Raban, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 14. září 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a veškeré prameny, které byly v této práci použity, jsem vyznačil způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Zde bych chtěl poděkovat především svému vedoucímu diplomové práce, doc. JUDr. Tomáši Dvořákovi, Ph.D., za jeho připomínky, rady a konzultace při vedení této diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	1
1 Akciová společnost – historie a současnost.....	2
1.1 Akcionář.....	9
1.2 Ručení akcionáře.....	12
1.3 Střet zájmů akcionáře.....	14
2 Práva a povinnosti akcionáře.....	16
2.1 Rozdělení práv a povinností.....	16
3 Nemajetková práva.....	18
3.1 Právo podílet se na řízení společnosti.....	18
3.2 Právo na informace.....	24
3.3 Právo předkládat návrhy a protinámry.....	26
4 Majetková práva.....	30
4.1 Právo na výplatu dividendy.....	30
4.2 Právo na podíl na likvidačním zůstatku.....	32
4.3 Právo na vypořádací podíl.....	36
5 Práva kvalifikovaného akcionáře.....	40
6 Nemajetkové povinnosti.....	48
6.1 Povinnost loajality.....	48
6.2 Povinnost oznamovací.....	49
7 Majetkové povinnosti.....	51
7.1 Vkladová povinnost.....	51
8 Komparace s právní úpravou státu Delaware.....	56
9 Kauza Gamestop.....	61
Závěr.....	66

Úvod

Předmětem této diplomové práce je zpracování tématu vybraných práv a povinností akcionářů v akciové společnosti. Práce je členěna do kapitol a podkapitol, jak je pochopitelné z obsahu. V první kapitole bych se rád zaměřil na stručnou historii akciové společnosti a také na současnou právní úpravu. Dále se budu věnovat samotnému postavení akcionáře, jeho roli ve společnosti a tomu, co z jeho účasti se v této kapitálové společnosti vyplývá, jako například problematice ručení za společnost.

V části druhé se budu věnovat v jednotlivých kapitolách mnou vybraným právům a povinnostem akcionáře, která jsem rozdělil v obou případech podle jejich povahy na majetková a nemajetková. Nejedná se o výčet všech práv a povinností akcionáře, o to se tato práce nepokouší.

V závěrečné části se podíváme na tuto problematiku práv a povinností akcionáře státu Delaware ve Spojených státech amerických a následně bude proveden rozbor taktéž americké kauzy, která si získala pozornost především odborníků na finanční a obchodní právo, ale také samotné veřejnosti.

Důvod, proč jsem si vybral toto téma, je takový, že institut akciové společnosti vnímám jako klíčový vynález, pomocí kterého byl umožněn významný vývoj jak lokálních, tak globálních ekonomik světa. Toto si dovoluji podpořit tvrzením Dvořáka, který se k akciové společnosti vyjádřil následovně: „*Akciová společnost je velmi nedokonalý nástroj pro podnikání, dosud však nikdo nic dokonalejšího nevymyslel.*“¹

Hlavním zaměřením této práce je tedy charakteristika vybraných práv a povinností akcionáře, postavení akcionáře a ke konci práce je také lehký exkurz přes severní Atlantský oceán.

¹ DVOŘÁK, Tomáš. Akciová společnost a Evropská společnost. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009, 886 s. Právnícké osoby. ISBN 978-807-3574-307. s. V.

1 Akciová společnost – historie a současnost

1. *Současné pojetí akciové společnosti*

Akciová společnost představuje typickou kapitálovou obchodní korporaci, která je považována za jednu z nejvýhodnějších právních forem pro podnikání, která ne zřídka požaduje větší počáteční kapitál, tedy investici, kterou si ne každý podnikatelský subjekt, ať už právnická, či fyzická osoba, může dovolit investovat. A vystavit se tím patřičnému riziku.² Z tohoto důvodu funguje moderní pojetí akciové společnosti na principu rozvržení kapitálu na určitý počet akcií a je na každém akcionáři, jakým podílem se bude v akciové společnosti participovat, z čehož se bude odvíjet jeho míra vlivu na společnost jako takovou. Základním právním pramenem akciových společností je zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve kterém jsou této společnosti věnována ustanovení § 243 – § 551. Mimo to je některá právní úprava ohledně akciových společností obsažena i v jiných zákonech, například zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, a na akciové společnosti se použijí i obecná ustanovení o právnických osobách a obecná ustanovení o korporacích, která nalezneme v občanském zákoníku. Úprava akciové společnosti je do jisté míry také ovlivněna unijním právem, ve kterém existuje řada směrnic a nařízení, kterými je Česká republika vázána. Jedná se hlavně o tato:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/1132, o některých aspektech práva obchodních společností, ve znění pozdějších změn a doplňků;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2007/36/ES, o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi, ve znění pozdějších změn a doplňků;
- nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1606/2002, o uplatňování mezinárodních účetních standardů, ve znění pozdějších změn a doplňků.

Co se týče právní formy této obchodní korporace, jedná se o subjekt právnické osoby, a tudíž je nositelem práv a povinností. Definici právnické osobě najdeme v § 20, odst. 1 občanského zákoníku „*Právnická osoba je organizovaný útvar, o kterém*

² POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. Meritum Obchodní korporace a nekalá soutěž. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Str. 322.

zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právní osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.“ Z tohoto zařazení do subjektu právní osoby pro akciovou společnost platí několik skutečností, kterými jsou například:

- vlastní právní osobnost (odlišná od právních osobností jejích členů),
- svéprávnost,
- deliktní způsobilost,
- majetková samostatnost.³

Jelikož je akciová společnost obchodní korporací, je třeba zmínit její definiční znak, bez kterého by nemohla existovat, což je přítomnost společníků, respektive akcionářů. Různé obchodní korporace mají zákonem o obchodních korporacích stanoven odlišný minimální počet svých společníků či členů. Zrovna akciovou společnost je možné založit jediným zakladatelem a její existence s jedním společníkem může trvat celou dobu svého působení.⁴ Pro takovou akciovou společnost platí určité specifické odlišnosti, kterým se budu věnovat v následující kapitole.

Výše základního kapitálu je stanovena zákonem, v českém právním řádu je tak dáno zákonem č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen ZOK). Zmíněnou výši upravuje § 246, odst. 2 ZOK, a to tak, že základní kapitál musí být vytvořen v minimální výši 2 miliony Kč, případně 80 tisíc eur (maximální výše základního kapitálu zákonem omezena není). Tento kapitál je vytvářen vklady akcionářů, ať už formou peněžitou, či naopak nepeněžitou („jiné penězi ocenitelné věci“), jak je dáno dle § 15, odst. 3 ZOK. Vkladovou problematiku proberu v samostatné kapitole, která se nachází dále v této práci.

Jak jsem uvedl v prvním odstavci, akciová společnost bývá zakládána hlavně z podnikatelských záměrů, ale není tak pravidlem a naskýtá se možnost založení takové společnosti i s nepodnikatelským účelem (např. správa vlastního majetku). Nehledě na to, zda se zakládá k podnikatelským účelům, či nikoliv, vždy je na ní pohlíženo jako na podnikatele. Toto tvrzení je podpořeno ustanovením § 421 občanského zákoníku, kde je uvedeno, že „za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku.“ Do obchodního rejstříku se zapisuje obchodní

³ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 5.

⁴ § 11, zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

firma společnosti, což je jedním z hlavních identifikačních údajů, který by měl společnost dostatečně individualizovat a konkretizovat.

Pro doplnění a zkompletování obecných informací o akciové společnosti použiji mnou modifikovanou tabulku převzatou z komentáře k obchodnímu zákoníku.⁵

Základní znak společnosti:

- 1) společnost není závislá na účasti konkrétních společníků,
- 2) zánik účasti společníka na společnosti nemá za následek zrušení společnosti.

Majetkové poměry společnosti:

- 1) vklady jsou povinné, jejich minimální výši předepisuje zákon,
- 2) základní kapitál se tvoří povinně, zákon předepisuje jeho minimální výši,
- 3) zisk i ztrátu nese primárně společnost.

Postavení společníků:

- 1) společníci nejsou povinni osobně se účastnit na činnosti společnosti,
- 2) podíl je převoditelný,
- 3) ručení společnosti za závazky je omezené nebo žádné,
- 4) velikost podílů společníků je závislá na jejich vkladu a nemusí být stejná.

Vnitřní organizace společnosti:

- 1) společnost má zákonem vymezenou vnitřní soustavu orgánů, které společnost řídí a jednají navenek,
- 2) členové těchto orgánů mohou být společníci i třetí osoby stojící mimo společnost.

Jednání společnosti navenek:

- 1) statutárním orgánem je výkonný orgán společnosti,
- 2) členy tohoto orgánu mohou být i osoby stojící mimo společnost.

⁵ Pokorná, J. in Pokorná, J.; Kovařík, Z.; Čáp, Z. Obchodní zákoník. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 265.

2. Historický přehled

Než se institut akciové společnosti dostal do podoby, která je uvedena v první části této kapitoly, musel si projít vývojem několika set let, kdy počátky můžeme spatřit již v klasickém římském právu.⁶ Jednalo se ovšem o takový institut, který byl moderním akciovým společností velmi vzdálený a původ akciových společností, jaké známe v současnosti, bychom mohli datovat do 17. století, kdy vznikla nejstarší akciová společnost svého druhu. Dovolím si říci, že známá nejen jedincům, kteří se nadmíru zabývají studiem historie, ale zásluhou například kinematografické činnosti⁷ bude povědomá také širší veřejnosti, a tou je britská Východoindická společnost, která vznikla v roce 1600, a její stejnojmenný rival z Nizozemska (*Vereenigde Oostindische Compagnie*), jež je o 2 roky mladší.⁸ Jak uvádí Eliáš, není zřejmé, která z těchto dvou společností se může pyšnit svým absolutním prvenstvím, jelikož ani odborná literatura se na tomto faktu neshoduje, ale to pro nás není důležité.⁹ Co nás zajímá, jsou okolnosti, za jakých tyto společnosti vznikaly, pro jaké účely a jaké měly postavení.

Jednalo se o společnosti, jejichž založení se odvíjelo od vůle státu či panovníka, jak píše Dvořák. Z této skutečnosti mně vyplývá, že zakládání akciových společností nebylo v rámci kompetencí běžného podnikatelského subjektu, jako tomu je v dnešních dobách, kdy založení akciové společnosti není závislé na povolení od státu. Dále Dvořák udává, že spadat pod faktickou správu státní moci s sebou ovšem přinášelo řadu výhod, mezi které patřily různá privilegia a imunity.¹⁰ Patřit pod ochranná křídla státu přinesla Východoindické společnosti například výhodu monopolu na určité zboží, což jí přinášelo alespoň určitou obchodní jistotu. Obchod ovšem nebyla jediná činnost, kterou tato státem podporovaná společnost vykonávala, jelikož měla také velmi početnou armádu, která čítala až na 200 tisíc vojáků, což v té době znamenalo působivou sílu, se kterou bylo třeba počítat. Pomocí této vojenské síly mohla vyhlášovat války a uzavírat mírové dohody v Asii, spravovat území kolem svých pevností a hájit své zájmy proti konkurenčním

⁶ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 1.

⁷ Východoindická společnost figurovala v mnoha filmech a seriálech, jako příklad uvedu seriál „The Birth of Empire: The East India Company“ z roku 2014.

⁸ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 1.

⁹ Eliáš, K. Akciová společnost, Praha: Linde Praha, a. s., 2000, str. 65.

¹⁰ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 1.

společnostem, díky čemuž si zde zajistila silné postavení, z čehož profitovala jak ekonomicky, tak politicky.

3. *Francouzská liberalizace*

Jak již bylo řečeno, akciové společnosti zprvu vznikaly pouze z vůle mocenského subjektu, ale na počátku 19. století bylo za vlády Napoleonovy vydáno 5 nových kodexů:

- *Code civil (občanský zákoník)*,
- *Code de procédure civile (zákoník občanského soudního řízení)*,
- *Code d'instruction criminelle (zákoník trestního soudního řízení)*,
- *Code pénal (trestní zákoník)*,
- *Code de commerce (obchodní zákoník)*,

z nichž poslední jmenovaný – Code de commerce – obsahoval ustanovení, která nastolila obrat k pojetí akciových společností jako institutů soukromého práva.¹¹ Postupně se napříč Evropou objevovaly snahy o reformu, aby zakládání akciových společností bylo umožněno každému, kdo splní předem zákonem stanovené povinnosti. Změna ovšem probíhala kontinuálně, nebyla náhlá, a jako důkaz toho slouží skutečnost, že určitý státní dohled nad zakládáním společností se zachoval a vznikající společnost nabyla právní subjektivity až obdržením státního povolení, jak uvádí Eliáš. Snahy o rekonfiguraci obchodních zákoníků k liberálnímu směru se v tomto období rozšířily i do ostatních zemí Evropy, ať už formou vypracování nových zákoníků, nebo formou recepce francouzského zákoníku.

Princip státní koncese při zakládání akciových společností vydržel zhruba do poloviny 19. století, kdy došlo opět ve Francii k přelomové události, jelikož byl tento systém¹² nahrazen systémem registračním, tudíž již nebylo zapotřebí státního povolení, nýbrž zakládání společností se ponechalo čistě soukromým subjektům a jako dohled nad zákonností jejich zřízení a stanov působil rejstříkový soud.¹³

¹¹ Eliáš, K. Akciová společnost, Praha: Linde Praha, a. s., 2000, str. 69.

¹² Podle odborných názorů byl koncesovaný systém nevyhovující z důvodu jeho rigidnosti a celkovému nepříznivému vlivu na zakládání akciových společností.

¹³ Eliáš, K. Akciová společnost, Praha: Linde Praha, a. s., 2000, str. 76.

4. Historie a. s. na našem území

§ 1

„Zvláštního povolení státní správy jest za potřebí ke zřízení spolků všeho druhu, když:

b) když jsou to spolky akciové, t. j. takové spolky, při kterých potřebný kapitál má býti opatřen akciemi, t. j. určitými podíly na společenském fondu podnikovém, které lze převáděti nabývacími způsoby občanského práva a na kteréž jest ručení účastníků omezeno.“¹⁴

Úvodní ustanovení pochází z Císařského patentu z roku 1852, také známého jako starý spolkový zákon, který se řadí mezi první právní úpravu akciových společností na našem území za dob Rakouska-Uherska. Jak z citovaného paragrafu vidno, v polovině 19. století bylo na našem území možné zakládat akciové společnosti stále pouze za předpokladu, že bylo vydáno „zvláštního povolení státní správy“. V citovaném ustanovení si můžeme všimnout charakteristických rysů akciové společnosti, které byly aktuální již v této době – jedná se o a) kapitál rozvržený na akcie, b) omezené ručení účastníků. Tento zákon však neobsahoval komplexní a rozsáhlou úpravu akciových společností, nýbrž se zaobíral hlavně poskytováním povolení k zakládání těchto společností (ve zmíněném zákoně se používalo označení „akciové spolky“).¹⁵

Mnohem rozsáhlejší úpravu obsahoval Všeobecný obchodní zákoník, zákon č. 14/1863 ř. z., který neposkytoval pouze obecná ustanovení týkající se téměř výhradně zakládání na principu státního povolení, ale pojednával o jednotlivých oblastech akciové společnosti více do hloubky v člancích 207–249 následovně:

1. Část první – Obecná hlavní pravidla
2. Část druhá – O právech a povinnostech akcionářů.
3. Část třetí – Jaká práva a jaké povinnosti má představenstvo
4. Část čtvrtá – Kterak se společnost rozchází
5. Část pátá – Ustanovení závěrečná

¹⁴ § 1 zákona č. 253/1852 ř.z.

Jak uvádí Dvořák, na adresu Všeobecného obchodního zákoníku se nesla vlna kritiky od samého počátku pro její nedostatky, což vyústilo ke vzniku tzv. akciového regulativu č. 175/1899 ř. z., kterým se měnila ustanovení o akciových společnostech v rakouském obchodním zákoníku.¹⁶

5. Vývoj v českých zemích po roce 1945

Období po druhé světové válce akciovým společnostem z důvodu politické situace na našem území příliš nesvědčilo z důvodu jejich probíhajícího znárodnění v letech 1945–1948. V následujících letech zde figuroval zákon č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech, který z důvodu zmiňovaného znárodnění akciových společností neměl téměř žádný význam.¹⁷ O jeho nepříliš velké využitelnosti svědčil i fakt, že tento zákon obsahoval pouze 20 ustanovení, nelze tedy říci, že by šlo o obsáhlou úpravu. Ještě stále zde figuroval princip vzniku závislého na státním povolení a schválení stanov, viz § 3 písm. a) a b) z. č. 243/1949 Sb. V tomto totalitním zákoně nesměla chybět ani ustanovení ohledně státního dozoru nad společnostmi, kterými bylo znemožněno libovolně zakládat akciové společnosti (např. § 16 z. č. 243/1949 Sb.). Nahrazena byla tato právní úprava po sametové revoluci a změně režimu až v roce 1990 zákonem o akciových společnostech č. 104/1990 Sb. Od této doby bylo akciové právo do dnešního dne ještě mnohokrát novelizováno, odborné názory Eliáše a Dvořáka se shodují na tom, že důvodem byla například potřeba opřít se od socialistických zkušeností nebo nutnost harmonizace s požadavky práva EU.

Současnou problematikou akciového práva se zabývá zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, u kterého vešla teprve nedávno (tj. 1. 1. 2021) v účinnost aktuální novela, která byla provedena zákonem č. 33/2020 Sb. Úpravy vyplývající z této novely, které jsou pro účely této práce vhodné zmínit, jsou následující:

1. Změna v monistickém systému akciové společnosti

Ruší se institut statutárního ředitele a nadále bude jako statutární orgán existovat pouze správní rada, která může být i jednočlenná. Pro stávající a. s. z toho plyne

¹⁶ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 3

¹⁷ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 3

povinnost upravit své stanovy, zveřejnit je ve Sbírce listin a dané změny nechat zapsat do obchodního rejstříku.

2. Změna v oblasti práv akcionářů

Nyní může a. s. ve svých stanovách určit, že s určitou akcií je spojeno právo jmenovat členy orgánů společnosti (správní rady, dozorčí rady a představenstva). Také bude umožněno omezit hlasovací právo akcionáře, pokud k tomu vedou vážné důvody uvedené ve společenské smlouvě.

1.1 Akcionář

Jelikož tato práce pojednává o právech a povinnostech akcionáře, je zcela zásadní si tento pojem vymezit z důvodu jeho stěžejního postavení v této práci. Klasické pojetí zní tak, že: „za akcionáře se považuje osoba, která se podílí na základním kapitálu akciové společnosti.“ Akcionář je tedy společníkem akciové společnosti a stává se jím úpisem ke splacení akcií při jejich emisi, zakladatel společnosti se stává akcionářem dnem zápisu společnosti do obchodního rejstříku, tedy dnem vzniku společnosti. Otázka počtu akcionářů není v zákoně upravena, tudíž akciová společnost může mít jak jednoho, tak i více akcionářů. Každý akcionář má právo podílet se na řízení společnosti skrze valnou hromadu, i když míra jejich vlivu se bude lišit dle velikosti jejich podílu ve společnosti.¹⁸

Akcionářem se může stát jak fyzická osoba, tak i právnická osoba, stát nevyjímaje. Fyzická osoba se může stát akcionářem za předpokladu, že je zletilá a není omezena na svéprávnosti. Pokud by nebyla splněna jedna nebo obě tyto podmínky, musel by takovou osobu zastupovat zákonný zástupce (v případě, kdy osoba nedosáhla zletilosti) nebo opatrovník (omezená svéprávnost). V obou situacích by bylo zapotřebí souhlasu a dozoru příslušného soudu.¹⁹ Z pohledu na postavení akcionáře ve společnosti nezáleží na tom, jestli se jedná o fyzickou osobu, právnickou osobu tuzemskou, nebo zahraniční.

Akciová společnost má ze zákona povinnost *zacházet za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně*,²⁰ je tudíž irelevantní, zda má akcionář ve vlastnictví jen

¹⁸ § 398 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

¹⁹ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 984 stran.

²⁰ § 244 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

jedinou akcií, nebo poměrně větší množství. Zde je nutné podotknout, že tímto ustanovením není dotčen princip upřednostňování vůle většiny, nýbrž jí je zakázána diskriminace akcionářů, kteří se nacházejí v konkrétním případě ve stejných podmínkách. Jiné zacházení, potažmo práva je třeba přiznat tzv. kvalifikovaným akcionářům, kteří se vyznačují vlastnictvím značně většího, zákonem vymezeného množství akcií vůči základnímu kapitálu společnosti nebo akcionářům, kteří vlastní prioritní akcie, případně vůči společníkům, jejichž práva budou upravena v zakladatelském jednání. Problematické kvalifikovaných akcionářů se budu věnovat v jedné z dalších kapitol této práce.

Otázkou zůstává, proč se někdo rozhodne být akcionářem. Jedním z důvodů, proč se tak děje, je investiční hledisko. Takový společník nemá v plánu podílet se na chodu společnosti, nebude spolupracovat s ostatními akcionáři, ale hlavním motivem takového společníka bude zhodnocení jeho vloženého kapitálu a práva na podíl ze zisku. Výskyt tohoto typu akcionáře – investora – zažil v posledních letech díky moderním technologiím a investičním platformám velký vzrůst, kdy přibýlo velké množství retailových investorů.

Jediný akcionář ve společnosti

Akciová společnost může být založena i jediným zakladatelem, ať už se jedná o fyzickou, či právnickou osobu. Jediný společník v jednočlenné společnosti nemusí být z důvodu takového založení, ale může k tomu dojít také důsledkem soustředění všech podílů do jeho rukou (§ 11 odst. 2 ZOK). Přestože je korporace společenstvím osob, tak v předchozí větě uvedené ustanovení spolu s § 210 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), které vytváří zákonnou právní fikci, dávají jasně najevo, že i jednočlenná právnická osoba, v tomto případě akciová společnost, je korporací. Důvodem, proč se tak děje, je skutečnost, že charakter kapitálových společností potlačuje osobní základ korporace a společnost není toliko vázána ke konkrétním osobám a jejich účasti na činnosti korporace, ale váže se hlavně k jejich majetkové účasti vyjádřené zejména vklady společníků.²¹ Dvořák k tomuto dodává, že tento princip je uskutečnitelný zejména tím, že i taková společnost svou povahou i ostatními znaky splňuje kritéria soukromoprávní

²¹ BACHROŇOVÁ, J., DIVIŠOVÁ K., FINGER L., HEJDA J., a kol. Akciová společnost, 1. vydání. Olomouc: Anag, spol. s r. o., str. 17.

korporace a existence jednočlenných akciových společností není žádnou výjimkou, ať už v zahraničí, nebo v České republice.²²

Pro společnost s jediným akcionářem platí většina požadavků a pravidel stejně jako pro klasický typ společnosti, ale i tak lze nalézt oblasti, které jsou upraveny specificky.

Mezi jednu z největších odlišností mezi klasickou společností tvořenou více akcionáři a společností o jediném akcionáři bych zařadil nekonání valné hromady, tedy rozdílný způsob, jakým se v takové společnosti bude rozhodovat. Podle ustanovení § 12 odst. 1 ZOK je patrné, že působnost valné hromady v takovém případě vykonává samotný akcionář. Z tohoto důvodu není potřebné, aby představenstvo společnosti valnou hromadu svolávalo a uveřejňovalo pozvánku, jelikož je pouze na uvážení akcionáře, kdy a jak o konkrétní záležitosti rozhodne. Namísto zápisu z valné hromady bude potřeba sepsat rozhodnutí jediného akcionáře v působnosti valné hromady. V minulosti byla povaha tohoto rozhodnutí předmětem soudního řízení, kdy Nejvyšší soud ČR dospěl ve svém usnesení sp. zn. 29 Cdo 1193/2007 ze dne 3. října 2007²³ k názoru, že na takovéto rozhodnutí jediného akcionáře nebude pohlíženo jako na právní jednání z důvodu, že zde chybí třetí osoby, vůči kterým by takové jednání směřovalo. V takovém případě by podle Nejvyššího soudu šlo o interní rozhodnutí statutárního orgánu daného společníka. Nynější právní praxe ovšem považuje rozhodnutí jediného akcionáře za právní jednání ve smyslu § 545 NOZ, jelikož takové rozhodnutí splňuje definiční znaky právního jednání: „*vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.*“²⁴ Co se týče formy rozhodnutí jediného akcionáře, v předchozí právní úpravě obchodního zákoníku č. 513/1991 Sb. byla v § 190 uvedena povinná písemná forma. V aktuální právní úpravě se takové ustanovení neobjevuje, ovšem dá se dovodit jak ze smyslu zákona, tak z článku 4 odst. 2 dvanácté směrnice Rady 89/667/EHS: „*Rozhodnutí jediného společníka přijatá v oblasti uvedené v odstavci 1 musí být uvedena v zápisu nebo pořizena*

²² Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 6.

²³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, dostupné online zde: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/29-cdo-1193-2007>

²⁴ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-9]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

písemně. ²⁵ Pro odstranění případných sporů a nejasností může být tato pochybnost upravena stanovami společnosti.

Pokud vykonává působnost valné hromady jediný akcionář, nemohou se v tomto případě uplatnit ustanovení upravující zákaz výkonu hlasovacích práv (§ 426 a § 427 ZOK), jelikož takový akcionář na valné hromadě nehlasuje, nýbrž na něho přechází její působnost.²⁶ Hlasování zde z logiky věci tohoto konání poztrácí smysl, když zde nefigurují další akcionáři, proti kterým by mohl potencionálně hlasovat.

1.2 Ručení akcionáře

Akciová společnost se jako právní subjekt vyznačuje odpovědností za dluhy v plném rozsahu, ovšem je pro ni příznačné, že akcionáři za dluhy společnosti zásadně neručí. Zisk i ztrátu akciové společnosti nese primárně společnost.²⁷ Věřitelé společnosti se tedy mohou zásadně uspokojovat z majetku společnosti a nemají právo požadovat po akcionářích, aby uhradili dluhy společnosti. Tento princip má výjimku, kdy akcionáři za zákona ručí za dluhy společnosti až po její likvidaci, a to do výše svého podílu na likvidačním zůstatku (§ 39 ZOK).

Je nutno uvést, že ručení akcionářů do výše podílu na likvidačním zůstatku není solidární. Na základě této skutečnosti mohou věřitelé po každém z akcionářů požadovat plnění pouze do výše jednotlivého podílu na likvidačním zůstatku. Pokud ovšem za trvání společnosti ručení solidární bylo, je tato skutečnost brána v potaz i po likvidaci společnosti a platí zde pravidlo, že se akcionáři mezi sebou vypořádají stejně jako za trvání společnosti.

Další situace, kdy bude akcionář ručit za dluhy společnosti, je v případě, že se nachází v postavení vlivné osoby, v tomto případě bude ručit ze zákona za dluhy, které společnost nemůže splnit v důsledku ovlivnění (§ 71 ZOK). Může mu být také uloženo, aby poskytl plnění do majetkové podstaty za stejných podmínek jako

²⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/102/ES ze dne 16. září 2009 v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1989L0667:20070101:CS:PDF>

²⁶ Infoportál. Dostupný z: <https://www.infoportal.cz/as2/onb/33/akciová-společnost-s-jedním-akcionářem-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EhDV9UL-Yw0mVQVN2i4Jc48/>

²⁷ Pokorná, J., Holejškovský, J., Lasák, Pekárek, M. a kolektiv. Obchodní společnosti a družstva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, str. 263

členovi statutárního orgánu, pokud se nachází v postavení tzv. faktického vedoucího (§ 69 odst. 2 ZOK).²⁸

Ostatní případy, kdy bude akcionář povinen ručit, uvádí Dvořák následovně:

1. *převodce akcie, jenž ručí společnosti za splnění kompenzační povinnosti nabyvatelem akcie; to neplatí, došlo-li k nabytí akcie na evropském regulovaném trhu (§26 odst. 2 ZOK),*
2. *převodce nesplacené akcie, jenž ručí společnosti za splnění dluhů, které byly s nesplacenou akcií na nabyvatele nesplacené akcie převedeny (§ 256 odst. 2 ve spojení s § 285 odst. 3 ZOK),*
3. *převodce zatímního listu, jenž ručí společnosti za splnění dluhů, které byly se zatímním listem na nabyvatele zatímního listu převedeny (§ 285 odst. 3 ZOK), a*
4. *vyločený akcionář, jenž ručí za splacení emisního kursu jím upsaných akcií jejich novým vlastníkem (§ 345 odst. 3 ZOK).*²⁹

Odpovědnost akcionáře

Z povahy právní formy společnosti vyplývá, že akcionáři nejsou odpovědní za jednání nebo opomenutí korporace. Mohou ovšem nastat situace, kdy tomu tak nebude, jak uvedl Nejvyšší soud v jednom ze svých rozsudků (rozsudek NS sp. zn. 27 Cdo 187/2019). Obsahem tohoto rozsudku bylo zodpovězení otázky, zdali se akcionáři mohou v akcionářské dohodě (současný zákoník o obchodních korporacích je narozdíl od dřívějšího obchodního zákoníku neupravuje, ani nezakazuje)³⁰ zavázat k tomu, „že se u členů představenstva přimluví za konkrétní řešení určité záležitosti spadající do obchodního vedení“³¹ a případně převzít za výsledek odpovědnost, pokud by představenstvo dané rozhodnutí učinilo. Je třeba mít na paměti, že představenstvo je orgán akciové společnosti, kterému náleží obchodní řízení společnosti a nikdo není oprávněn mu udělovat pokyny ohledně takového vedení. Akcionáři se mohou dohodnout, že se přimluví u členů představenstva, aby přijali určité rozhodnutí. Ti nebudou takovýmto návrhem právně vázáni, ale mohou jej vzít v potaz během svého rozhodování. Nejprve bude

²⁸ ŠVARC, Z. a kol. Základy obchodního práva po rekodifikaci soukromého práva. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, str. 196. ISBN 978-80-7380-834-1.

²⁹ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 404.

³⁰ CSACH, K. HAVEL, B. a kol. *Akcionářské dohody*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, str. 50

³¹ Rozsudek NS 27 Cdo 1873/2019

muset představenstvo takový návrh podrobně posoudit a rozhodnout se, jestli jeho výkonem neporuší povinnost péče řádného hospodáře.

Výsledek, ke kterému soud v posuzování této problematiky došel, je takový, že akcionáři mohou převzít závazek přímluvy, dokonce i odpovědnost za přijetí konkrétního rozhodnutí představenstvem. Nesmí jít ovšem o rozhodnutí, které by odporovalo stanovám společnosti nebo zákonu, zpravidla se nesmí jednat o rozhodnutí týkající se obchodního vedení společnosti.

1.3 Střet zájmů akcionáře

Mohou nastat situace, kdy se akcionář bude dopouštět takového jednání, kterým bude upřednostňovat své zájmy, čímž se může dostat do faktického střetu zájmů svých a akciové společnosti, jímž je členem. Klíčové bude vymezit si zájmy obou subjektů a také samotný pojem „střet zájmů“. Tento pojem se vyskytuje v odborné literatuře i zákonech, jako je například zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ovšem tento zákon v našem případě nelze použít, jelikož se aplikuje na veřejnoprávní funkce, a nikoliv soukromoprávní subjekty, kterými akciová společnost a akcionář jsou. Přesto můžeme z jazykového výkladu dovodit, co to je střet zájmů, pokud se podíváme na § 3 tohoto zákona, který o střetu zájmů pojednává: *„Veřejný funkcionář je povinen zdržet se každého jednání, při kterém mohou jeho osobní zájmy ovlivnit výkon jeho funkce. Osobním zájmem se pro účely tohoto zákona rozumí takový zájem, který přináší veřejnému funkcionáři, osobě blízké veřejného funkcionáře, právnické osobě ovládané veřejným funkcionářem nebo osobou blízkou veřejného funkcionáře zvýšení majetku, majetkového nebo jiného prospěchu, zamezení vzniku případného snížení majetkového nebo jiného prospěchu nebo jinou výhodu“*³²

Pokud bychom aplikovali stejnou myšlenku na vztah akcionáře a akciové společnosti, došli bychom k tomu, že akcionář nesmí jednat takovým způsobem, kterým by zajistil majetkový prospěch sobě nebo osobě blízké a došel k takovému výsledku jednáním, kterým porušil svou povinnost loajality vůči společnosti.

³² § 3 zákon č. 159/2006 Sb. Zákon o střetu zájmů

V zákoně o obchodních korporacích se pojem střet zájmů objevuje v několika ustanoveních, které upravují pravidla střetu zájmů (např. § 54 - § 57). Dále se této problematice věnoval nyní již zrušený § 70 ZOK.

V první řadě je třeba vymezit zájem společnosti a akcionáře. Jak je z úvodní kapitoly této práce patrné, zájem klasické akciové společnosti (podnikatelského typu) je maximalizace zisku, expanze či zachování dobrého jména své společnosti. Naproti tomu zájem akcionáře bude významově podobný, a to dosažení maximálního zhodnocení své investice do společnosti vložené.

Ke střetu zájmů může dojít ve vztahu akcionář–společnost, ale také akcionář–akcionář. Někdy se stává, že jediný akcionář získá kontrolu nad společností a stane se jejím majoritním akcionářem. Pro tohoto akcionáře je snadné prosadit své zájmy, jelikož ostatní akcionáři se často nechají tímto akcionářem ovlivnit a mnohá důležitá rozhodnutí, jako například rozhodnutí týkající se investic, dividend nebo fúzí a akvizic, mohou být pod vlivem majoritního akcionáře přijata způsobem, který je v rozporu se zájmy minoritních akcionářů.

Oproti tomu střet se zájmy společnosti může nastat například při hlasování na valné hromadě, kdy se akcionář dopustí porušení povinnosti loajality tím, že bude prosazovat své zájmy na úkor společnosti. Podle zákona může dojít v takovém případě k několika následkům. Patří mezi ne prohlášení o neplatnosti usnesení valné hromady nebo vznik povinnosti akcionáře k náhradě újmy, kterou svým jednáním způsobil. Podle § 428 ZOK se může neplatnosti valné hromady dovolávat každý akcionář, člen představenstva, správní či dozorčí rady, případně likvidátor pro rozpor s právními předpisy a stanovami. Nejčastěji by k takové situaci docházelo aktivací § 428 ZOK, který je doplňován § 258 NOZ. V případě, že by tedy akcionář na valné hromadě hlasoval způsobem, kterým by upřednostňoval své zájmy před zájmy společnosti, porušil by tak svou povinnost loajality, čímž by se dostal do rozporu se zákonem a soud by měl důvod vyslovit neplatnost dané valné hromady.

Problematika střetu zájmů se bude podle mého názoru vyskytovat v akciové společnosti nezdědky kdy, jelikož každý společník chce získat maximální finanční prospěch a pokud si nebude dávat pozor na své jednání, může se lehce dopustit porušení své povinnosti loajality vůči společnosti, což s sebou nese jisté následky.

2 Práva a povinnosti akcionáře

2.1 Rozdělení práv a povinností

Práva a povinnosti akcionáře jsou v zákoně o obchodních korporacích upraveny ve třetím dílu, nacházející se v § 344 – § 395. Je třeba připomenout, že se nejedná o kompletní výčet všech práv a povinností, jelikož se vyskytují i v obecné části tohoto zákona, ale také v jiných právních předpisech. Za zmínku stojí zákon o obchodování na kapitálovém trhu a určitá práva jsou zmíněna v občanském zákoníku v souvislosti s obecnou úpravou korporací. Také je vhodné mít na paměti, že samotné akciové společnosti si mohou určitá práva a povinnosti modifikovat ve svých stanovách v případě, kdy to zákon výlučně nezakazuje.

Akcionářských práv a povinností je několik desítek a z důvodů praktických, vědeckých, ale i pedagogických dochází k jejich dělení do určitých kategorií.³³ Dělit práva a povinnosti můžeme dle více způsobů. Původní a tradiční kategorizace podle Eliáše byla na práva a povinnosti hlavní a vedle těchto dále na práva a povinnosti doplňkové povahy (vedlejší).³⁴ Zmínku o hlavních právech a povinnostech nalezneme v § 256 odst. 1 ZOK a jedná se o následující:

1. právo na účasti na řízení společnosti,
2. právo na podíl na zisku,
3. právo na likvidační zůstatek při zrušení a. s. s likvidací.

Jako další dělení nabízí Eliáš rozdělení na práva, která náleží všem akcionářům (všeobecná), a na práva zvláštní, jež by mohly vykonávat pouze určité skupiny, například majitelé zaměstnaneckých akcií.

Za zřejmě nejmodernější pojetí dělení práv a povinností akcionáře se považuje dělení na práva majetková a nemajetková. Je problematické určit, které z těchto rozdělení je nejvhodnější, protože není jednoduché určit jasné hranice jednotlivých práv a povinností a jejich výčet se může v různých odborných publikacích lišit. Na čem se ovšem odborná veřejnost shodne, je například typické majetkové právo na podíl ze zisku nebo právo na podíl z likvidačního zůstatku. Co se týče povinností,

³³ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 371.

³⁴ Eliáš, K. Akciová společnost, Praha: Linde Praha, a. s., 2000, str. 183.

Eliáš považuje za základní povinnost³⁵ vkladovou, kterou musí splnit každý akcionář.

V poslední řadě je třeba zmínit ještě práva kvalifikovaných akcionářů, což je zvláštní kategorie práv pouze pro takové akcionáře, kteří mají ve společnosti podíl o určité výši, která je stanovena zákonem.

Bez ohledu na klasifikaci jednotlivých práv je nutné mít na paměti ustanovení § 244 odst. 1 ZOK ve spojení s § 212 NOZ. Z těchto norem je zřejmé, že v akciové společnosti platí zásada zákazu zvýhodňování či znevýhodňování určitého společníka na úkor společnosti nebo jiných akcionářů a zásada stejného zacházení se všemi společníky. Společník v akciové společnosti je vnímán jako investor a jeho právní postavení se odvíjí od rozsahu jeho majetkového přínosu, který svým vkladem poskytl společnosti do jejího základního kapitálu. Zmíněné zásady je tedy třeba interpretovat v tom smyslu, že rozsah akcionářských práv je nutné aplikovat podle jednotného kritéria na všechny akcionáře stejně. Nelze tedy říci, že by si všichni akcionáři byli absolutně rovni, ale že míra práv, kterou akcionáři vůči společnosti a ostatním akcionářům vykonávají, je dána jednotně pro všechny a nikdo z nich nesmí mít práva vybočující z tohoto určení, pokud se nejedná o věcné důvody pro společnost významné.³⁶

Akcionář si také nemůže při vzniku své účasti ve společnosti určit, že bude využívat pouze svá práva, a povinnosti nikoliv a také není přípustné, aby konkrétní akcionář měl pouze práva a jiný pouze povinnosti. Takové jednání by bylo podle zákona neplatné.³⁷

³⁵ Mezi další základní povinnost můžeme řadit povinnost loajality ke společnosti zahrnující povinnost chovat se čestně a zachovávat vnitřní řád společnosti (§ 212 NOZ).

³⁶ POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. Meritum. Obchodní korporace a nekalá soutěž. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Str. 343.

³⁷ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 371.

3 Nemajetková práva

3.1 Právo podílet se na řízení společnosti

Právo podílet se na řízení společnosti přísluší každému akcionáři. Základní rámec tohoto práva je obsažen v právu účastnit se valné hromady, na které má akcionář možnost využívat svá další práva (právo hlasovat, právo podávat návrhy a protinávhrhy, právo na vysvětlení). Ustanovení upravující záležitosti ohledně valné hromady nalezneme v druhém dílu zákona o obchodních korporacích v § 398, ve kterém mimo jiné stojí, že právo podílet se na řízení společnosti lze vykonávat i mimo valnou hromadu. Pod tím si lze představit výkon práva na vysvětlení záležitostí, které budou na valné hromadě projednány (§ 357 odst. 2 ZOK), a práva podávat návrhy a protinávhrhy (§ 361 ZOK). Akcionář se tohoto práva nemůže vzdát, ovšem, co se týče účasti na valné hromadě, není povinen se jí účastnit.

Hlasovací právo

ZOK § 353:

„Akcionář je oprávněn účastnit se valné hromady a hlasovat na ní.“

Z výše uvedeného ustanovení je zřejmé, že v sobě samém zahrnuje dvě základní akcionářská práva, kterými jsou právo účastnit se valné hromady a hlasovací právo. Co se týče hlasovacího práva, jedná se o nemajetkové právo akcionáře, které, jak jsem zmínil, je spojeno s akcií a není samostatně převoditelné (§ 281 odst. 4 ZOK). Úprava ohledně počtu hlasů spojených s jednotlivými akciemi a způsob hlasování na valné hromadě je na vůli společnosti, která tak činí prostřednictvím stanov (§ 250 odst. 2 písm. e) ZOK). Stanovami lze také omezit výkon hlasovacího práva stanovením nejvyššího počtu hlasů jednoho akcionáře nebo pro akcionáře a jím ovládané osoby (§ 353 odst. 2 ZOK). Význam tohoto ustanovení je v zamezení toho případu, že by si některý akcionář nabytím dalších akcií zajistil takové postavení ve společnosti, které by mu dovolovalo nebrat zřetel na ostatní akcionáře v celé řadě případů.³⁸ Hlasovací právo akcionáře může být z několika zákonných důvodů sistováno, tudíž nebude moci využít své hlasovací právo na valné hromadě, ovšem

³⁸ Dvořák, T. *Akciová společnost*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 506.

právo účastnit se valné hromady není systacím hlasovacího práva dotčeno. Takové důvody jsou taxativně vypočítány v § 426 ZOK:

1. je-li v prodlení se splněním vkladové povinnosti, a to v rozsahu prodlení,
2. rozhoduje-li valná hromada o jeho nepeněžitým vkladu,
3. rozhoduje-li valná hromada o tom, zda jemu nebo osobě, s níž jedná ve shodě, má být prominuto splnění povinnosti, anebo zda má být odvolán z funkce člena orgánu společnosti pro porušení povinností při výkonu funkce,
4. v jiných případech stanovených tímto zákonem nebo jiným právním předpisem,
5. z jiného důležitého důvodu určeného ve stanovách.

Korespondenční hlasování³⁹

Hlasovací právo vykonává akcionář obvykle na setkání valné hromady. Ne vždy se ovšem může akcionář dostavit, z tohoto důvodu existuje možnost hlasování pomocí technických prostředků. Způsob k tomu určený je korespondenční hlasování. Provedení korespondenčního hlasování spočívá v písemném odevzdání hlasů akcionáře před konáním valné hromady. Aby bylo možné využít tento způsob, je zapotřebí, aby ho připouštěly stanovy společnosti a způsob hlasování musí poskytnout ověření totožnosti osoby, která chce vykonat hlasovací právo a určit akcie, se kterými je toto právo spojeno.⁴⁰ Pokud by nebyly tyto podmínky splněny, nebude se k takovým hlasům přihlížet. Aby byli akcionáři o možnosti využití korespondenčního hlasování vyrozuměni, musí jim to dát společnost na vědomí v pozvánce na valnou hromadu (§ 398 odst. 3).

Rozhodování per rollam

Zvláštním způsobem výkonu hlasovacího práva je rozhodování per rollam. Jedná se o hlasování mimo valnou hromadu v případě, kdy není vůbec svolána. Tento způsob je vhodný pro takové případy, kdy mají akciové společnosti veliké množství akcionářů nebo bývají z různých zemí a dostavení se na valnou hromadu není praktické. Právní úpravu rozhodování per rollam nalezneme v § 418–420 ZOK. Aby bylo možné užít tento způsob výkonu hlasovacího práva, musí ho připouštět

³⁹ § 167 odst. 4 a § 398 odst. 4 ZOK.

⁴⁰ ŠVARC, Z. a kol. Základy obchodního práva po rekonstrukci soukromého práva. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. str. 214. ISBN 978-80-7380-834-1.

samotné stanovy společnosti. Pokud je tak připuštěno, osoba oprávněná⁴¹ ke svolání valné hromady zašle všem akcionářům návrh rozhodnutí postupem per rollam. Ze zákona musí takové rozhodnutí obsahovat tyto náležitosti (§ 418 odst. 2 ZOK):

- a) text navrhovaného rozhodnutí a jeho zdůvodnění,
- b) lhůtu pro doručení vyjádření akcionáře určenou stanovami, jinak 15 dnů (pro začátek jejího běhu je rozhodné doručení návrhu akcionáři),
- c) podklady potřebné pro jeho přijetí a
- d) další údaje, určí-li tak stanovy.

Návrh rozhodnutí se předkládá písemnou formou, je opatřen podpisem osoby, která návrh činí. Doručován bude na adresy bydliště či sídla jednotlivých akcionářů nebo na jejich elektronické adresy / do datové schránky. Samotné rozhodování per rollam probíhá písemnou formou, stanovy mohou ovšem připustit i využití technických prostředků, ve většině případů se tak bude dít pomocí internetu. Pokud se akcionář ve stanovené lhůtě k návrhu rozhodnutí nevyjádří, má se za to, že s ním nesouhlasí.⁴² Jako nevýhodu rozhodování per rollam vidí Dvořák v tom, že akcionář nemůže na daný návrh reagovat svými vlastními návrhy, protinávry či pozměňovacími návrhy, neboť zákon mu takové právo nedává.⁴³

Kumulativní hlasování

Právní úpravu kumulativního hlasování nalezneme v § 354 a násl. ZOK. Tento způsob hlasování se používá pouze pro případ, kdy se hlasuje o volbě či odvolání člena voleného orgánu společnosti.⁴⁴ Aby se využil způsob kumulativního hlasování, musí tak být určeno stanovami společnosti. Důvodová zpráva vysvětluje účel možnosti zvolit si způsob tohoto hlasování následovně: „*Zákon také zavádí kumulativní hlasování, známé z anglického nebo amerického práva. Připouští se, aby smlouva zavedla využitelnost pravidla, že se pro některé společníky, typicky menšinové, připouští využít tohoto hlasování, kdy jejich hlasy budou násobeny počtem osob, které mají být voleny. Zákon tak dává společnosti možnost zvýhodnit*

⁴¹ Jedná se i o orgány a. s., tudíž – představenstvo, správní rada, dozorčí rada a také kvalifikovaný akcionář.

⁴² § 419 odst. 1 ZOK.

⁴³ Dvořák, T. *Akciová společnost*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 537.

⁴⁴ Dvořák, T. *Akciová společnost*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 509.

*některé společníky, zejména menšinové, a dát jim vyšší vliv na složení statutárního nebo jiného orgánu.*⁴⁵

Z textu důvodové zprávy je patrné, že kumulativní hlasování se využívá jako prostředek ochrany minoritních akcionářů, jehož prostřednictvím si mohou prosadit volbu svého kandidáta do funkce člena orgánu. Jeho využitelnost je podmíněna dvěma podmínkami, a to 1) obsazují se alespoň dvě místa v orgánu společnosti, 2) je více kandidátů než počet obsazovaných funkcí člena orgánu.

Princip násobení hlasů akcionáře počtem volených osob je taktéž obsažen v důvodové zprávě, důsledky jeho užití najdeme v § 355 ZOK, který stanovuje, že a) akcionář je oprávněn použít všechny hlasy, se kterými disponuje, nebo jejich libovolný počet jen pro určitou osobu nebo určité osoby (§ 355 odst. 2), b) hlasuje se o každém členu voleného orgánu samostatně, c) odevzdávají se pouze hlasy pro volbu určité osoby nebo osob (§ 355 odst. 3).

Odborné názory vyjadřují ohledně kumulativního hlasování spíše negativní postoj, Dvořák dokonce považuje zavedení tohoto způsobu hlasování za „*zjevnou chybu zákonodárce*.“⁴⁶ Lasák se k tomuto hlasování vyjádřil s podobnými pocity a nevidí důvod, proč by akciové společnosti s majoritním akcionářem měly mít motivaci zavádět kumulativní hlasování.⁴⁷

Právo účasti na valné hromadě

Oprávnění účastnit se valné hromady je základní způsob, skrz který může akcionář uplatňovat svou představu o činnosti společnosti, jelikož zde uplatňuje své hlasovací právo, které bude zásadně ovlivňovat směr, jakým se bude společnost vydávat. Rozhodnutí valné hromady nelze přijmout jiným způsobem než hlasováním akcionářů. Základním způsobem přijetí rozhodnutí je souhlas většiny hlasů přítomných akcionářů (u významných rozhodnutí bude platit kvalifikovaná většina, tedy požadavek, aby rozhodnutí bylo přijato dvoutřetinovou většinou přítomných akcionářů). Společnost si může ve stanovách zvolit i odlišné určení

⁴⁵ Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 22. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 1610.

⁴⁶ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 511.

⁴⁷ LASÁK, J. Akciová společnost na prahu rekodifikace: základní novinky. Obchodněprávní revue. 2012, č. 2, str. 48.

většiny, ovšem pouze přísnějšího rázu, zákonná úprava představuje jakýsi spodní limit.⁴⁸

Dvoutřetinový souhlas přítomných akcionářů se vyžaduje u záležitostí, které jsou uvedeny v § 416 odst. 1 ZOK, jedná se o:

1. rozhodnutí o změně stanov,
2. rozhodnutí, v jehož důsledku se mění stanovy,
3. rozhodnutí o pověření představenstva nebo správní rady zvýšit základní kapitál,
4. možnosti započtení peněžité pohledávky vůči společnosti proti pohledávce na splacení emisního kursu,
5. vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů,
6. zrušení společnosti s likvidací a
7. rozhodnutí o rozdělení likvidačního zůstatku.

Valná hromada bude schopna se usnášet, pokud jsou přítomni akcionáři, kteří vlastní akcie, jejichž jmenovitá hodnota nebo počet přesahuje 30 % základního kapitálu – s tím, že stanovy mohou opět určit odlišnou úpravu.

Je nutné poznamenat, že právo účastnit se valné hromady má každý akcionář, i kdyby nedisponoval hlasovacím právem. Jak bylo řečeno v dřívějších kapitolách, ne všichni akcionáři mají v úmyslu aktivně se podílet na chodu společnosti, proto není účast na valné hromadě povinností, ale jedná se pouze o právo.

Vykonávat ho mohou buď přímo osobní účastí (platí u fyzické osoby), nebo v zastoupení (právnícké osoby vždy). V případě fyzické osoby půjde o zastoupení zákonným zástupcem nebo opatrovníkem, pokud není plně svéprávná. Také přichází v úvahu zastoupení smluvním zmocněncem. Plná moc pro zastupování na valné hromadě musí mít písemnou formu a musí z ní být patrné, jestli slouží k zastupování pouze na jedné individuální valné hromadě, nebo na více valných hromadách.⁴⁹ Za účinnosti starého obchodního zákoníku byla předmětem nejednoho soudního sporu⁵⁰ situace, kdy se na valnou hromadu dostavil jak akcionář, tak jeho zástupce. Nelze ovšem obecně připustit, aby se valné hromady zúčastnil jak akcionář, tak jeho zástupce, jelikož by to mohlo při výkonu

⁴⁸POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. Meritum. Obchodní korporace a nekalá soutěž. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Str. 348.

⁴⁹ § 399 odst. 1 ZOK.

⁵⁰ Např. usnesení NS 29 Odo 701/2004.

hlasovacího práva vytvářet střet mezi jejich projevy vůle, což by představovalo pro orgány společnosti nepřehlednou situaci, které jednání mají považovat za závazné. V nynější novelizované verzi zákona se nachází ustanovení § 399 odst. 2, které připouští, aby si s sebou akcionář mohl vzít na valnou hromadu jednu určenou osobu, která by zde nefigurovala jako jeho zástupce, nýbrž spíše jako poradce. Byla tak zlegalizovaná dosavadní praxe, kdy se akcionáři dožadovali, aby se valné hromady mohl účastnit i jejich právní zástupce.

Rozhodný den k účasti na valné hromadě – § 405 ZOK

Účel rozhodného dne spočívá v tom, že aby se mohl akcionář valné hromady zúčastnit a využít svá práva, musí být k rozhodnému dni veden v akcionářském seznamu. Aby mohl akcionář vykonávat svá práva na valné hromadě, musí se při svém příchodu na ni společnosti prokázat. V zásadě existují dva způsoby, kterými se tak děje. První z nich probíhá na základě předložení akcií v listinné podobě⁵¹ a druhý způsob funguje na prokázání se zápisem v onom seznamu akcionářů. Ovšem právo účasti se valné hromady nemusí mít vždy ten, kdo je akcionářem ke dni konání valné hromady, nýbrž jej má ten, kdo byl akcionářem k rozhodnému dni k účasti na valné hromadě.⁵² Seznam akcionářů je spjat s institutem rozhodného dne, který představuje pevný okamžik – jeden den, který společnost použije pro identifikaci svých akcionářů. Ke změnám po rozhodném dnu v akcionářské struktuře se pro účely legitimace akcionářů k účasti na valné hromadě nepřihlíží.⁵³ Časové vymezení rozhodného dne bude záležet na formě akcií společnosti a zda jsou přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu.

- a) V případě, kdy se jedná o akcie, které byly přijaty k takovému obchodování, bude rozhodný **vždy sedmý den** před konáním valné hromady dle § 405 odst. 3 ZOK. Jedná se o kogentní pravidlo, a společnosti si tak nemohou ve stanovách určit rozdílný rozhodný den (§ 405 odst. 3).
- b) U zaknihovaných akcií, které nebyly přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu, se bude za rozhodný den považovat **sedmý den** předcházející dni konání valné hromady. Ve stanovách může být upraveno jinak (§ 405 odst. 4 ZOK).

⁵¹ Musí jít o originál, nepostačí, když se akcionář bude prokazovat kopií (NS 29 Cdo 1281/2011).

⁵² ŠVARC, Z. a kol. Základy obchodního práva po rekonstrukci soukromého práva. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. str. 213. ISBN 978-80-7380-834-1.

⁵³ Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 22. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 1802.

- c) S jinými akciemi půjde o den určený stanovami nebo rozhodnutím valné hromady, který nesmí předcházet den konání valné hromady o více než **30 dní**, půjde-li o společnost s akciemi v listinné podobě (§ 405 odst. 1 a 2 ZOK).

Jak je patrné z výše uvedeného, v určitých případech si mohou společnosti určovat rozhodný den k účasti na valné hromadě samy ve stanovách. Pokud by došlo k situaci, při které by byla akcionářům rozeslána pozvánka, na které by byl uveden rozhodný den, který je v rozporu se stanovami, jednalo by se o důvod, kterým by mohlo být usnesení o valné hromadě prohlášeno za neplatné, jelikož se jedná o zásah do práv akcionáře, jak ve svém rozhodnutí uvedl Nejvyšší soud.⁵⁴

Zbylá práva na řízení společnosti, tedy právo na informace (vysvětlení) a právo podávat návrhy a protinávrhy, se vyskytují v následujících kapitolách této práce.

3.2 Právo na informace

Výkon práva na informace se pro akcionáře zajišťuje skrze právo na vysvětlení, dle ustanovení § 357 a násl. ZOK. Toto právo patří de facto mezi práva, která vyplývají z práva podílet se na řízení společnosti, a řadí se tak mezi jedno z nejzákladnějších akcionářských práv. Neexistence tohoto práva by akcionáři téměř znemožňovalo chovat se s rozvahou k zájmům svým i zájmům společnosti, jelikož výkon jeho dalších práv by byl značně omezen. Aby se tak nestalo, patří do inventáře akcionářských práv zrovna právo na vysvětlení či právo požadovat informace, chcete-li.

Výkon tohoto práva se váže na orgán valné hromady, jelikož se aplikuje právě na jejím jednání. Akcionář je tedy oprávněn požadovat informace ohledně společnosti nebo jí ovládaných nebo řízených osob, je-li taková informace potřebná pro posouzení obsahu záležitostí, které jsou zařazené na jednání valné hromady, nebo pro výkon jeho akcionářských práv na zasedání valné hromady. Mimo tuto sféru akcionář informace požadovat nemůže.⁵⁵

⁵⁴ Rozhodnutí NS 29 Cdo 2337/2000, dostupné online: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/29-cdo-2337-2000>.

⁵⁵ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 375.

Informace jsou akcionáři poskytovány zásadně na zasedání valné hromady, a to představenstvem společnosti. V praxi může nastat situace, kdy požadovaná informace nemůže být z povahy její složitosti akcionáři sdělena v moment konání valné hromady, a proto § 358 odst. 1 dává možnost, aby mu byla poskytnuta do 15 dnů ode dne konání valné hromady, a to i když není již potřebná pro posouzení jednání valné hromady nebo pro výkon akcionářských práv na ní.

Právo na vysvětlení není instrument, kterým by si akcionář mohl diktovat, co mu musí společnost sdělit, jelikož s ohledem na výkon funkce představenstva mohou být určité informace v zájmu společnosti ze zákonných důvodů odmítnuty. V tento moment se daný požadavek na informaci musí v postavení představenstva posoudit z pohledu péče řádného hospodáře a v případě, že by mohlo dojít k poškození zájmů společnosti, nebude taková informace poskytnuta. Odmítnutý akcionář se může domáhat této informace po dozorčí radě, a to ve lhůtě do 5 dnů od žádosti akcionáře. Pokud dozorčí rada nesouhlasí s poskytnutím informace nebo se nevyjádřila v zákonné lhůtě, může se akcionář obrátit na soud s požadavkem ochrany jeho akcionářského práva, a to ve lhůtě do dvou týdnů od uplynutí lhůty 5 dnů pro dozorčí radu, nejdéle však do 1 měsíce ode dne konání valné hromady, kde nebyla informace poskytnuta (§ 360 odst. 3 ZOK).

Vysvětlení může být odmítnuto z taxativních důvodů, pokud:

- a) by jeho poskytnutí mohlo přivodit společnosti nebo jí ovládaným osobám újmu,
- b) jde o vnitřní informaci nebo utajovanou informaci podle jiného právního předpisu,
- c) je požadované vysvětlení veřejně dostupné.⁵⁶

Mezi takové informace bychom mohli řadit takové, které mají povahu obchodního tajemství, jehož vyzrazení by mělo vliv na hospodářskou úspěšnost společnosti nebo by mohlo jinak poškodit obchodní vztahy společnosti.

Jak vyplývá z řečeného výše, právo na vysvětlení se bude prosazovat hlavně na valné hromadě, ale není omezeno pouze na ni. Toto právo lze uplatnit i v období před valnou hromadou,⁵⁷ počínající okamžikem zveřejněním pozvánky na tuto událost, na které společnost seznamuje akcionáře se záležitostmi zařazenými na

⁵⁶ § 359 ZOK.

⁵⁷ § 357 odst. 2 ZOK – žádost bude akcionářem podána písemně.

pořadu jednání valné hromady. Tento okamžik můžeme považovat za počátek k uplatňování práva na vysvětlení.⁵⁸

Ve stanovách společnosti by měl být alespoň obecně upraven způsob, jakým bude uplatnění práva na vysvětlení probíhat. Mohou být určena různá organizační pravidla, například, že se akcionář musí nejdříve přihlásit o slovo v informačním středisku. Postupy takového druhu se zavádějí z důvodu, aby byla valná hromada plynulá, věcná a efektivní k prodiskutování bodů obsažených v seznamu záležitostí na jednání valné hromady. Pro účelnost valné hromady mohou být vysvětlení podávána formou souhrnné odpovědi na více otázek obdobného rozsahu.

Požaduje-li akcionář taková vysvětlení, na která má ze zákona právo, tj. vysvětlení potřebná pro posouzení předmětu jednání valné hromady, je představenstvo povinno mu takové informace poskytnout přímo na valné hromadě. Dáno je to důvodem, že představenstvo je s programem valné hromady obeznámeno a musí s takovými požadavky či dotazy počítat, a proto má povinnost se na očekávané dotazy připravit, případně musí obstarat přítomnost osob, které disponují potřebnými informacemi, aby mohly zodpovědět oprávněné dotazy.⁵⁹ V takovýchto situacích bude stěžejní určit, zda vznesený požadavek na vysvětlení se váže k potřebě na posouzení předmětu jednání valné hromady. Pozitivní odpověď by znamenala nemožnost představenstva odkázat akcionáře na následné zodpovězení jeho dotazu.⁶⁰

3.3 Právo předkládat návrhy a protinávrhy

Obecně

Dalším významným právem akcionáře, kterým může fakticky ovlivnit chod společnosti, je právo předkládat návrhy a protinávrhy k záležitostem zařazeným na pořad valné hromady. Právní úpravu tohoto práva nalezneme v § 361–364 ZOK. Charakter tohoto práva je stejný jako u práva na vysvětlení, jedná se o nemajetkové individuální právo, které náleží každému akcionáři bez ohledu na výši jeho podílu ve společnosti. Tím se liší od ostatních procedurálních práv, které náleží jen kvalifikovaným akcionářům, kteří disponují právy, pomocí nichž mohou ovlivnit

⁵⁸ Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 22. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 1616.

⁵⁹ POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. Meritum. Obchodní korporace a nekalá soutěž. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 354.

⁶⁰ Rozhodnutí NS Cdo 1592/2011 dostupné online z: <http://kraken.slv.cz/29Cdo1592/2011>.

chod valné hromady i jinými způsoby. Výhodou tohoto práva je jeho dostupnost pro všechny akcionáře, ovšem na druhé straně je okleštěna jeho využitelnost, jež se váže pouze na navržený pořad jednání valné hromady.⁶¹

Terminologie

Zákon používá termíny návrh a protinávrh, mezi kterými je vhodné udělat mírné rozlišení, pro účel využití tohoto práva. Označením akcionářského návrhu či protinávrhu se myslí návrh usnesení, který je akcionářem předkládán na valné hromadě, kde bude daný návrh předmětem projednávání a hlasování. Jak vyplývá z pojmu „protinávrh“, jeho využití se nabízí, pokud směřuje proti již existujícímu návrhu představenstva nebo správní rady, který je uvedený v pozvánce na valnou hromadu, případně který bude následně zveřejněn na internetových stránkách společnosti ve smyslu § 407 odst. 2 ZOK.⁶² Druhý termín „návrh“ se naopak používá, pokud akcionář nenavrhuje, aby se rozhodovalo o projednávané skutečnosti opačně. O návrh se bude jednat i v případě, že akcionář bude navrhovat podobný postup jako představenstvo, ale s mírnými úpravami. Akcionář tedy může podávat jak komplexní návrhy, tak se může zdržet i pouze u drobných změn předložených návrhů svolavatele. V konečném důsledku mají oba pojmy stejnou věcnou podstatu.

Předložení návrhu a jeho obsah

Jestliže akcionář hodlá podat protinávrh směřující k záležitostem projednávaných na valné hromadě, musí ho společnosti doručit v zákoně stanovené lhůtě. Z ustanovení § 362 odst. 1 ZOK je patrné, že pokud akcionář doručí své (proti)návrhy do 3 dnů před konáním valné hromady, má představenstvo či správní rada povinnost takové návrhy bez zbytečného odkladu zveřejnit na internetových stránkách společnosti. V případě, že dojde k jejich doručení o 2 dny dříve, tedy 5 dnů před konáním valné hromady, musí tyto orgány přidat k takovýmto návrhům i své stanovisko (lhůta 5 dnů může být podle stanov zkrácena).⁶³ Neexistence zákonných lhůt by výrazně ztěžovala schopnost reagovat na dané návrhy, řádně je promyslet a rozhodnout se.⁶⁴

⁶¹ BACHROŇOVÁ, J., DIVIŠOVÁ K., FINGER L., HEJDA J., a kol. Akciová společnost, 1. vydání. Olomouc: Anag, spol. s. r. o., str. 244.

⁶² Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 22. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 1645.

⁶³ § 362 odst. 1 ZOK.

⁶⁴ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 381.

Stanovisko svolavatele

Podle ustanovení § 362 odst. 1 ZOK má svolavatel povinnost oznámit akcionářům společnosti znění uplatněného protinávrhu spolu s připojeným stanoviskem představenstva, a to formou, která je tímto zákonem a stanovami vymezena pro svolání valné hromady. Dodržení této povinnosti ovšem má své výjimky, tento postup se neuplatní, pokud:

1. akcionář doručil protinávrh akciové společnosti natolik pozdě, že oznámení jeho znění spolu se stanoviskem představenstva již není možné uskutečnit dříve než 2 dny přede dnem jednání valné hromady,
2. celkové náklady na uveřejnění by byly v hrubém nepoměru k významu a obsahu návrhu,
3. text návrhu obsahuje víc než 100 slov.

K tomuto Dvořák dále dodává, že ve všech třech případech se výjimka vztahuje jen na zasílání oznámení poštou – na uveřejnění oznámení se stanoviskem na internetových stránkách společnosti se nevztahuje, jelikož k němu může dojít kdykoliv.⁶⁵

Je nutno zdůraznit, že samotné neoznámení daného protinávrhu automaticky neznamená nemožnost projednat ho na jednání valné hromady, jelikož dle § 361 lze protinávrhy jako takové uplatňovat pouze k záležitostem zařazeným na pořad valné hromady, jejich projednáním tak nedochází k žádným změnám v jeho rámci.⁶⁶

Omezení práva

Jak je evidentní z ustanovení § 408 odst. 2 ZOK, pouze záležitosti, které jsou zařazeny na pořad jednání valné hromady, lze projednat. Pokud by chtěl akcionář nebo svolavatel umístit do pořadu jednání valné hromady novou záležitost, museli by s tímto návrhem o zařazení jednohlasně souhlasit všichni akcionáři. Smyslem tohoto ustanovení je ochrana akcionářů před náhlými změnami programu, díky kterým by mohl svolavatel prosadit změny ve společnosti bez svolení některých

⁶⁵ Tamtéž, str. 382.

⁶⁶ BACHROŇOVÁ, J., DIVIŠOVÁ K., FINGER L., HEJDA J., a kol. Akciová společnost, 1. vydání. Olomouc: Anag, spol. s r. o., str. 247.

akcionářů, kteří se nedostavili na valnou hromadu z důvodu, že neočekávali projednávání takové záležitosti.⁶⁷

Touto kapitolou končí výčet nemajetkových práv, skrze která se akcionáři do určité míry mohou spolupodílet na chodu společnosti a určovat, jakým směrem se bude vydávat. Výkon těchto práv, přestože jsou nazývány nemajetkové, mají v konečném důsledku vliv na hospodářskou politiku společnosti, tudíž ve svém výsledku ovlivní i majetkové zájmy svých akcionářů, kteří na základě svého finančního účastenství ve společnosti očekávají budoucí zhodnocení jejich vloženého kapitálu.

⁶⁷ ALEXANDER, J., ARABASZ, J., ČÁP, Z., DĚDIČ, J., DOLEŽIL, T., FILIP, V., HRABÁNEK, D., KŘÍŽ, J., KUBÍK, M., LÁLA, D., LASÁK, J., MAREK, R., MAULEOVÁ, J., NĚMEC, L. a kol. Zákon o obchodních korporacích: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-15]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

4 Majetková práva

4.1 Právo na výplatu dividendy

Právo na výplatu podílu ze zisku, známé také jako právo na dividendu, je jedním ze základních akcionářských práv. Nebýt tohoto práva, lze si jen stěží představit, jaká by byla motivace stát se společníkem akciové společnosti. Výjimkou tohoto tvrzení může být účastenství v akciové společnosti, jejíž smysl není dosahování zisku, ale např. provoz veřejně prospěšných účelů.

Základní právní úprava práva na podíl ze zisku je obsažena v první části ZOK, a to v § 34, § 35, dále § 40 a §41, které se uplatní na všechny obchodní korporace. Co se týče akciové společnosti, nalezneme úpravu konkrétních aspektů dále v zákoně, konkrétně v § 348 až § 352 ZOK.

Právo na podíl ze zisku společnosti má každý akcionář, ať už je jejím společníkem od jejího vzniku, či se jím stal v průběhu. Není-li podle stanov určeno zvláštní rozdělení zisku k určitému druhu akcií jinak, je podíl na zisku určen na základě poměru společníka k základnímu kapitálu společnosti. Rozdělení zisku schvaluje podle hospodářského výsledku společnosti valná hromada jakožto vrcholný orgán dle § 348 odst. 1 ZOK. Pokud by o rozdělení zisku rozhodl jiný orgán, k takovému rozhodnutí by se nepřihlíželo, jelikož rozhodování o rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů spadá výlučně do působnosti valné hromady, jak stanoví § 426 odst. 2 písm. h) ZOK.

Podíl ze zisku se vyplácí zpravidla v penězích, ovšem stanovy mohou obsahovat odlišnou úpravu, kdy bude místo finančního plnění nejčastěji docházet k věcnému plnění. Kubík se k této problematice vyjadřuje a myslí si, že stanovy nemohou určit nepeněžitou formu dividendy jako výlučnou, tedy že nebudou vůbec připouštět výplatu v penězích.⁶⁸ S tímto názorem souhlasím a dodám, že pouze nepeněžitě plnění by s sebou mohlo přinášet řadu problémů, ať už by se jednalo o možné problematické ocenění předmětu plnění, nebo by mohlo jít pouze o zastupitelnou věc, aby nedocházelo ke znevýhodňování, či naopak zvýhodňování určitých akcionářů.

⁶⁸ Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 22. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 1591.

Aby mohl být zisk vyplacen, je zapotřebí, aby společnost dosáhla kladného hospodářského výsledku. Ani v tomto případě není ovšem zaručeno, že bude vyplacen, jelikož valná hromada může podle aktuálního podnikatelského záměru a ekonomické politiky společnosti rozhodnout takovým způsobem, že dosažený zisk ponechá na účtu nerozděleného zisku z minulých let a bude ho nadále investovat do společnosti. Společnost může ve svých stanovách také určit, že zisk nebude v daném období svým akcionářům vyplácen vůbec. Co ovšem stanovy nesmí obsahovat, je absolutní vyloučení práva na podíl ze zisku nebo jeho omezení, které by bylo v rozporu s dobrými mravy. Podle dřívější judikatury nebylo přípustné, aby byl zisk rozdělován mezi jiné osoby, aniž by byl zároveň rozdělován mezi akcionáře. To se ovšem změnilo v rozhodnutí sp. zn. 27 Cd 3885/2017, kdy k tomu Nejvyšší soud uvedl následující: „*valná hromada může rozhodnout o rozdělení zisku i tak, že jeho část rozdělí v podobě tantiém mezi členy volených orgánů (za předpokladu, že to připouští stanovy společnosti), popř. jej přidělí do fondu zřízeného stanovami a tvořeného ze zisku, a zbytek zisku ponechá na účtu nerozděleného zisku; i pro nerozdělení zbývající části zisku mezi akcionáře však musí být dány důležité důvody.*”⁶⁹ Usnesení, kterým by se zisk nerozděloval mezi akcionáře, musí být věcně důvodné, případně musí být v zájmu akcionářů či společnosti. Takové usnesení může být přezkoumáno soudem, zda byl naplněn důležitý důvod, kvůli kterému nedošlo k rozdělení zisku mezi akcionáře.

Situace, kdy společnost výslovně nesmí vyplatit dividendu ani jiné zdroje, nastává, pokud by si společnost takovým jednáním způsobila úpadek – dle § 40 odst. 3 ZOK. Společnost také nemůže rozdělit zisk ani jiné zdroje, jestliže se ke dni skončení posledního účetního období vlastní kapitál vyplývající z řádné nebo mimořádné účetní závěrky nebo vlastní kapitál po tomto rozdělení sníží pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze podle zákona nebo společenské smlouvy rozdělit (§ 40 odst. 1 ZOK). Pokud tyto situace nenastanou a valná hromada vydá usnesení o rozdělení zisku, je k jeho vyplacení také zapotřebí rozhodnutí statutárního orgánu společnosti.

Co se týče splatnosti podílu ze zisku, ta činí 3 měsíce od schválení účetní uzávěrky, pokud není stanovami určeno odlišně (§ 348 odst. 3 ZOK). Společnost jej vyplácí bezhotovostním převodem na bankovní účet akcionáře, který je vedený v seznamu

⁶⁹ Usnesení NS ze dne 27. 3. 2019.

akcionářů (§ 349 ZOK). Aby mohl být podíl ze zisku vyplacen, musí společnost vědět, kdo z akcionářů na něj má nárok. K tomu slouží institut rozhodného dne. „*Neurčí-li stanovy jiný den, je rozhodným dnem pro uplatnění práva na podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích rozhodný den k účasti na valné hromadě, která o rozdělení zisku nebo jiných vlastních zdrojů rozhodla.*“⁷⁰ Význam tohoto ustanovení spatřuji v ochraně proti zneužívání výplaty dividendy, kdy by se osoba stala akcionářem pouze na období, ve kterém se má rozdělit zisk mezi akcionáře, a poté by svou účast ve společnosti ukončila.

4.2 Právo na podíl na likvidačním zůstatku

Dalším výnosovým právem akcionáře je právo na podíl na likvidačním zůstatku. Toto právo vzniká při zrušení akciové společnosti likvidací s podmínkou, že likvidace skončí přebytkem. Stejným způsobem jako u práva na podíl ze zisku, i v tomto případě se bude podíl na likvidačním zůstatku rozdělovat mezi akcionáře podle jmenovité hodnoty jejich akcií. Právo na podíl na likvidačním zůstatku nemohou ani stanovy, ani usnesení valné hromady odejmout žádnému z akcionářů.⁷¹ Jako u práva na podíl ze zisku i toto právo je upraveno v obecné části zákona o obchodních korporacích v § 37 – § 39, které obsahují obecnou úpravu práva na likvidačním zůstatku použitelnou na všechny druhy obchodních korporací. Samotná ustanovení týkající se této problematiky ve vztahu k akciové společnosti jsou například § 281 – § 283, která stanovují, že právo na podíl na likvidačním zůstatku je stejně jako právo na podíl ze zisku společnosti právo převoditelné (§ 281 odst. 2 ZOK), a to ode dne, kdy akciová společnost vstoupila do likvidace, pokud stanovy nestanoví jinak. Likvidace akciové společnosti jako takové a práva s ní spojená jsou upravena v § 549 – § 551 ZOK.

Likvidace

Likvidací společnosti se rozumí proces, který je upraven zákonem, během kterého dochází k ukončení veškerých aktivit společnosti a mimosoudního vyrovnání majetkových poměrů společnosti, jehož výsledkem je vymazání společnosti z obchodního rejstříku. Účel likvidace je uveden v § 187 odst. 1 NOZ, a to

⁷⁰ § 351 ZOK.

⁷¹ Dědič, J., Štenglová, I., Kříž, R., Čech, P. Akciové společnosti, 7., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 253.

následovně: „(1) Účelem likvidace je vypořádat majetek zrušené právnické osoby (likvidační podstatu), vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplyne z likvidace (s likvidačním zůstatkem), podle zákona.”

V citovaném ustanovení jsou vyjmenované účely likvidace v pořadí odpovídajícím jejich prioritě, z čehož vyplývá, že případná dělba likvidačního zůstatku připadá v úvahu až tehdy, když dojde k uspokojení nároků přihlášených věřitelů. Cílovým stavem likvidace je tedy vyrovnání dluhů společnosti vůči svým věřitelům, naložení s likvidačním zůstatkem v případě, že nějaký zbude, a poté vymazání akciové společnosti z obchodního rejstříku. Likvidace společnosti začíná dnem, kdy je společnost zrušena nebo prohlášena za neplatnou. Záleží tedy, jestli se tak děje z vůle společnosti dobrovolně (likvidace dobrovolná), nebo rozhodnutím soudu (likvidace nucená). Nucená likvidace má oproti likvidaci z vůle společnosti některá specifika, jelikož se jedná o trest v rámci zákona o trestněprávní odpovědnosti právnických osob. Mezi největší rozdíl patří právo soudu jmenovat likvidátorem některého z členů statutárního orgánu společnosti, a to i bez jeho souhlasu: „*Takový likvidátor nemůže ze své funkce odstoupit. Může však navrhnout soudu, aby ho funkce zprostil, prokáže-li, že na něm nelze spravedlivě požadovat, aby funkci vykonával.*“⁷²

O zrušení akciové společnosti likvidací rozhoduje valné hromada usnesením, k jehož přijetí je zapotřebí souhlas dvouřetinové většiny hlasů přítomných akcionářů. O usnesení je potřeba udělat notářský zápis. V jednočlenné společnosti bude rozhodovat o zrušení její jediný společník dle § 12 odst. 1 ZOK. Akciová společnost se poté zruší ke dni, který je uveden v usnesení valné hromady, případně dnem, kdy bylo toto usnesení valnou hromadou přijato. Je nutno podotknout, že i společnost v likvidaci má stále status podnikatele a platí pro ni zásadně tytéž normy, jako pro aktivní společnost. Orgány společnosti dále vykonávají své funkce s tím, že podstatný rozsah působnosti statutárních orgánů přechází na likvidátora. Aby mohla likvidace proběhnout, je zapotřebí zvolit likvidátora, jak bylo řečeno výše. V případě, že tak určí stanovy, bude moci zvolit likvidátora valná hromada, jinak ho volí statutární orgán. Ve zmíněné nucené likvidaci bude likvidátor vždy určen soudem. Postup likvidátora má svá pravidla, která musí být splněna v souladu s úspěšně provedenou likvidací. Jsou následující:

⁷² § 191 odst. 3 NOZ.

1. „likvidátor oznámí vstup právnické osoby do likvidace všem známým věřitelům;
2. zveřejní bez zbytečného odkladu nejméně dvakrát za sebou alespoň s dvou týdním odstupem oznámení o vstupu do likvidace společně s výzvou pro věřitele, aby přihlásili své pohledávky;
3. sestaví ke dni vstupu právnické osoby do likvidace zahajovací rozvalu a soupis jmění právnické osoby;
4. vydá proti úhradě nákladů soupis jmění každému věřiteli, který o to požádá;
5. jakmile likvidátor dokončí vše, co předchází naložení s likvidačním zůstatkem, vyhotoví konečnou zprávu o průběhu likvidace a sestaví účetní závěrku;
6. konečnou zprávu, návrh na použití likvidačního zůstatku a účetní závěrku předloží likvidátor ke schválení tomu, kdo jej povolal do funkce;
7. likvidace končí použitím likvidačního zůstatku, převzetím likvidační podstaty věřiteli nebo jejím odmítnutím. Likvidátor podá do třiceti dnů od skončení likvidace návrh na vymazání právnické osoby z veřejného rejstříku.“⁷³

Likvidační zůstatek

Až poté, co dojde k uspokojení všech věřitelů, se bude rozdělovat likvidační zůstatek mezi akcionáře. Ti budou mít právo na likvidační zůstatek v momentu, kdy odevzdají likvidátorovi listinné akcie, který je neprodleně zničí (§ 550 odst. 1 ZOK). Pokud byly vydány akcie zaknihované, vznikne akcionáři právo na vyplacení likvidačního zůstatku ke dni zrušení akcií společnosti v evidenci zaknihovaných cenných papírů, který nastane na základě likvidátorova příkazu (§ 551 ZOK).

Podíl na zmíněném likvidačním zůstatku se podle § 37 odst. 1 ZOK vyplácí v penězích, ale jedná se o dispozitivní ustanovení, které lze stanovami upravit odlišně – může dojít na nepeněžitou formu vyplacení pomocí věcí, které jsou součástí likvidační podstaty. Důvodem pro takovéto nepeněžené vyplacení může být

⁷³ ALEXANDER, J., ARABASZ, J., ČÁP, Z., DĚDIČ, J., DOLEŽIL, T., FILIP, V., HRABÁNEK, D., KŘÍŽ, J., KUBÍK, M., LÁLA, D., LASÁK, J., MAREK, R., MAULEOVÁ, J., NĚMEC, L. a kol. Zákon o obchodních korporacích: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

zájem jednotlivých společníků na nabytí konkrétní věci ve vlastnictví společnosti, případně obavy ohledně získání nedostatečné ceny při jejich zpeněžení.

Podíl na likvidačním zůstatku se rozděluje zákonem vymezeným principem přednostního vyplacení podílů na likvidačním zůstatku do rukou společníků, kteří se podíleli na společnosti splněním vkladové povinnosti. Případný likvidační zůstatek je tedy nejprve rozdělen mezi společníky ve výši odpovídající jimi splněné vkladové povinnosti a pouze v případech jejich úplného uspokojení je přikročeno k vyrovnání zbylých společníků bez vkladové povinnosti, pokud ještě zbývají prostředky k distribuci (§ 37 odst. 2 ZOK). Tento režim, kdy se budou nejprve vyplácet podíly společníkům se splněnou vkladovou povinností nelze považovat za diskriminaci jedné skupiny společníků, v tomto případě skupiny společníků, kteří se kompletně nepodíleli na vkladové povinnosti, nýbrž se jím zajišťuje, aby v první řadě došlo na spravedlivou kompenzaci společníkům, kteří společnosti poskytli prostředky. Pokud tímto nedošlo k vyčerpání všech prostředků k rozdělení, přijde na řadu ustanovení § 38 odst. 1 ZOK, podle kterého se rozdělí zbylé prostředky mezi akcionáře v závislosti na výši jejich podílů.

Nesmí být opomenuto ustanovení § 549 odst. 2, které se zabývá akciemi, se kterými může být dle stanov pojeno přednostní právo na výplatu podílu na likvidačním zůstatku společnosti. Jestliže jsou takovéto akcie společností emitovány a zároveň likvidační zůstatek nestačí na úhradu jmenovité hodnoty akcií, dojde aplikací tohoto ustanovení k rozdělení likvidačního zůstatku na část připadající vlastníkům prioritních akcií a na část připadající vlastníkům ostatních akcií v rozsahu vymezeném ve stanovách.⁷⁴

Akcie se zvláštními právy na likvidačním zůstatku

Začátkem účinnosti zákona o obchodních korporacích a družstvech, tedy od 1. 1. 2014, je možné u kmenových a prioritních akcií emitovat různé druhy akcií v závislosti na úpravě ve stanovách. Mezi zvláštní akcie, ke kterým se váže zvláštní právo ve vztahu k právu na podíl na likvidačním zůstatku, patří:

1. akcie s pevným podílem na zisku nebo likvidačním zůstatku,
2. akcie s rozdílným podílem na zisku nebo likvidačním zůstatku,

⁷⁴ BACHROŇOVÁ, J., DIVIŠOVÁ K., FINGER L., HEJDA J., a kol. *Akciová společnost*, 1. vydání. Olomouc: Anag, spol. s r. o., str. 57.

3. akcie s podřízeným podílem na zisku nebo likvidačním zůstatku.

Aby mohly být tyto akcie společností vydány, je nutnou povinností, aby byly uvedeny ve stanovách společnosti. Další náležitostí stanov bude název daného zvláštního druhu akcie a přesný popis práv spojených s těmito zvláštními druhy akcií, viz § 250 odst. 2 písm. d) ZOK. Vlastník první takto zmíněné akcie, tedy s pevným podílem na likvidačním zůstatku, má nárok na přesně stanovený podíl na likvidačním zůstatku, bez ohledu na jeho velikost podílu na základním kapitálu společnosti. Druhou akcií se zvláštními právy je v tomto případě akcie s rozdílným podílem na likvidačním zůstatku, která – aby mohla být její specifická v rozdílnosti podílu funkční – musí být emitována v kombinaci s jiným druhem akcie, např. kmenovou, aby vznikl onen rozdílný princip. Ten bude mít podstatu v tom, že v případě stejné jmenovité hodnoty těchto akcií bude nárok na podíl z likvidačního zůstatku odlišný. Podíl s podřízeným podílem na likvidačním zůstatku se bude vázat na určitou povinnost vůči společnosti, kterou musí vlastník akcie pro uplatnění zvláštní velikosti nároku splnit.⁷⁵ Smysl v emitování těchto druhů akcií spatřuji v jejich zesíleném majetkovém nároku, který bude kompenzován oslabením hlasovacího práva, čímž může získat akciová společnost potřebný kapitál pro svou podnikatelskou činnost, a dosavadní akcionáři si ponechají své podíly, díky kterým zůstanou v čele společnosti, co se jejího řízení týká.

Z právní úpravy týkající se nakládání s právem na podíl na likvidačním zůstatku je evidentní, že se jedná o velice dispozitivní část obchodního práva, která dává možnost akciové společnosti ve svých stanovách určit způsob vypořádání a distribuce podílů na likvidačním zůstatku.

4.3 Právo na vypořádací podíl

Právo na vypořádací podíl se řadí vedle práva na zisk a práva na podíl z likvidačního zůstatku do katalogu majetkových práv akcionáře. Představuje tedy majetkové právo akcionáře vůči společnosti v případě, kdy jeho účast ve společnosti zanikla jinak než převodem nebo přechodem podílu na právního nástupce akcionáře a existence korporace nadále pokračuje. Vypořádací podíl je

⁷⁵ Fulsoft.cz, 2021. Právo na podíl na likvidačním zůstatku. Dostupné online z: <https://www.fulsoft.cz/33/pravo-na-podil-na-likvidacnim-zustatku-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EhDV9UL-Yw0m-obOnmoNKUSkukZUZLWmsA/>.

upraven v § 36 zákona o obch. korporacích a družstvech. S tímto podílem pracuje i další právní předpis, a to zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

Obsahem práva na vypořádací podíl je právo bývalého společníka na finanční či věcné plnění od společnosti. Hodnota tohoto plnění se bude odvíjet od velikosti podílu daného společníka ve společnosti. Jedná se o právo, které náleží každému akcionáři ze zákona a nelze se ho předem do budoucna platně vzdát. Výjimkou je situace, kdy tak akcionář učiní až v momentu, kdy má dojít na jeho plnění.⁷⁶ Jedná se tedy o základní právo, ke kterému není třeba zvláštních práv, vyplývajících ze zvláštního druhu akcie. Podle Pokorné se právo na vypořádání neřadí do skupiny akcionářských práv, které by byly nezadatelné, tudíž je od podílu v určitých případech oddělitelné. Jako příklad uvádí účel, za jakým byla společnost zřízena. Rozdíl bude, pokud se jedná čistě o korporaci s podnikatelskými záměry, nebo naopak o společnost s například charitativními a obecně prospěšnými účely.⁷⁷ V případě, kdy společnost neexistuje za účelem vytvoření zisku, nevyplácí svým společníkům podíl na zisku, podíl na likvidačním zůstatku, a proto nebude docházet ani k vypořádacímu podílu. Z výše zmíněných aspektů práva na vypořádací podíl lze vyvodit, že se neuplatní vždy v každém druhu akciové společnosti, ale v případě, kdy nastat má, není možné, aby se ho akcionář do budoucna vzdal, a to samé platí pro společnost, které z tohoto práva vzniká povinnost vypořádací podíl vyplatit. Pokud by tak společnost neučinila a podíl nevyplatila, mohla by si do budoucna přivodit výraznější finanční újmu, jelikož, jak je patrné z usnesení Nejvyššího soudu, v takovém případě má bývalý společník právo se „domáhat jeho zaplacení v celé (hrubé) výši soudní cestou, včetně úroku z prodlení, a to z celé nezaplacené částky (tj. z částky představující hrubý vypořádací podíl).“⁷⁸

Jak jsem uvedl výše, hodnota vypořádacího podílu se bude lišit podle toho, jak velkou částí se akcionář podílel na společnosti. V ZOK se vypočítání vypořádacího podílu věnuje § 36 odst. 2, 3, podle kterých v případě neupravení jeho výše stanovami přijde na řadu ocenění majetku společnosti za využití účetních dokumentů. Jedná se o mezitímní, řádnou nebo mimořádnou uzávěrku, která bude

⁷⁶ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 383.

⁷⁷ ALEXANDER, J., ARABASZ, J., ČÁP, Z., DĚDIČ, J., DOLEŽIL, T., FILIP, V., HRABÁNEK, D., KŘÍŽ, J., KUBÍK, M., LÁLA, D., LASÁK, J., MAREK, R., MAULEOVÁ, J., NĚMEC, L. a kol. Zákon o obchodních korporacích: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-22]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷⁸ Usnesení NS 29 Cdo 2970/2013.

sestavená ke dni zániku společníka v obchodní korporaci. Vypořádací podíl se tedy určí ve vztahu k hodnotě vlastního kapitálu společnosti, která byl zjištěn a uveden v dané účetní uzávěrce. Poté přijde na řadu uplatnit vůči této hodnotě kapitálu společnosti podíl společníka, který má právo na vypořádání (př: vlastní kapitál společnosti činí 10 mil. Kč, společník disponuje podílem ve výši 10 %, jeho vypořádací podíl bude 1 mil. Kč). Odlišnou úpravu si, jak již bylo řečeno, mohou společníci určit uvnitř společnosti pomocí stanov odlišně. V obou případech, ať už se bude společnost řídit podle zákonné úpravy ohledně vypořádání, či se se bude postupovat dle zvláštní úpravy ve stanovách, musí společníci a vzájemně společnost dodržovat zásadu poctivosti, viz.: *„Není totiž žádného důvodu činit rozdíl mezi situací, kdy se společníci rozhodnou podřídit otázku určení výše vypořádacího podílu zákonné úpravě, a proto ji ve společenské smlouvě nijak neupraví, a situací, kdy znění zákona převezmou do společenské smlouvy.“*⁷⁹

Ta byla opakovaně zdůrazňována v soudních rozhodnutích, kdy se společnost a společník, jemuž končila účast na společnosti, nemohli dohodnout na výši vypořádacího podílu. Závěr Nejvyššího soudu byl takový, že poctivost je obecným kritériem pro vypořádání společníků a společnosti, na které se bude hledět ve všech případech, kdy má být základem pro určení vypořádacího podílu hodnota vycházející z účetnictví společnosti. *„Promítnuto do poměrů projednávané věci to znamená, že má-li být výše vypořádacího podílu určena z vlastního kapitálu společnosti podle účetní závěrky, je vždy nutné zabývat se tím, zda takové vypořádání mezi společníky je poctivé v tom smyslu, aby hodnota vypořádacího podílu společníka, jehož účast ve společnosti skončila, zásadně odpovídala hodnotě čistého obchodního majetku, připadajícího na jeho obchodní podíl.“*⁸⁰

Jak jsem uvedl v úvodu této kapitoly, zákon o obchodních korporacích a družstvech není jediný předpis, který se zabývá vypořádacím podílem. Zmínil jsem zákon o přeměnách obchodních společností a družstvech (dále jen PřemZ). Tento zákon se k tomuto majetkovému právu váže ve spojitosti s tím, kdy bude určitá akciová společnost měnit svou právní formu, s čímž akcionář projevil nesouhlas na valné hromadě. Bude mít právo vystoupit ze společnosti v rámci akcií, kterými hlasoval proti schválení přeměny právní formy společnosti, viz § 159 odst. 1 a § 318 PřemZ. V tomto případě bude mít nesouhlasící akcionář právo na vyplacení vypořádacího

⁷⁹ Usnesení NS 29 Cdo 3610/2013.

⁸⁰ Usnesení NS 29 Cdo 3610/2013.

podílu ze strany přeměněné společnosti. Jednotlivé typy kapitálových společností s sebou přinášejí různá práva a povinnosti pro své společníky, proto spatřují v těchto ustanoveních o ochraně nesouhlasících společníků významný přínos pro ochranu jejich podílů.

Mohou nastat situace, kdy akcionář sice právo na vypořádací podíl má, společnost bude plnit svou povinnost toto právo uspokojit, ovšem akcionáři dostane pouze zlomek vyplaceného podílu nebo se k němu nedostane nic. Jedná se o případy, kdy se na účastnické listy akcionáře vztahuje výkon rozhodnutí nebo exekuce. V ten moment se dané akcie zpeněží v exekuční dražbě a výtěžek je určen k uspokojení pohledávky vůči akcionáři.⁸¹

Touto kapitolou končí výčet základních majetkových práv akcionáře, jejichž výkonem se uskutečňují hlavní důvody, proč se určité osoby stávají společníky akciových společností. Je třeba mít na paměti, že majetková práva jsou významnou měrou ovlivněna právy nemajetkovými, skrz která akcionáři projevují svou vůli směrem ke společnosti, což se projeví na výsledných podobách jednotlivých majetkových práv.

⁸¹ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 384.

5 Práva kvalifikovaného akcionáře

Obecně o pojmu

Ačkoliv je zákaz diskriminace jednotlivých akcionářů zřejmý, je pochopitelné, že z principu fungování akciové společnosti budou majoritní akcionáři vždy v určité výhodě, v lepším postavení, co se řízení a ovlivnění společnosti týče. Z tohoto důvodu ZOK obsahuje rámec práv, které poskytují ochranu minoritním akcionářům, kteří se nazývají „kvalifikovaní akcionáři“. V odborné literatuře se setkáváme také s názvy jako „akciová menšina“ či „minorita“. Zákon výslovně umožňuje možnost akcionářských uskupení, tudíž aby společník dosáhl statutu kvalifikovaného akcionáře, může se sdružovat s ostatními akcionáři. Jedním z účelů těchto práv je tedy ochrana minoritních akcionářů před majoritními akcionáři. Dále má tato právní nadstavba zvýšit množství procesních nástrojů, kterými mohou takto minoritní akcionáři ovlivňovat chod společnosti. Práva kvalifikovaných akcionářů představují jakousi kontrolu orgánů společnosti, které mohou vykazovat známky nečinnosti, čímž by nesplňovaly svou povinnost péče řádného hospodáře, negativně by svým (ne)jednáním ovlivňovaly fungování společnosti a nelze vyloučit, že by tyto skutečnosti ovlivnily následná majetková práva akcionářů, tedy „stavebních prvků“ akciové společnosti. Výčet práv kvalifikovaného akcionáře se nachází v § 365–370 ZOK.

Zákonné podmínky

Charakteristickým znakem kvalifikovaného akcionáře je postavení ve společnosti, které je zákonem určené a odvozené od vlastnictví podílu ve společnosti v poměru vůči základnímu kapitálu. Zákon vymezuje 3 kategorie, které se liší jak výší základního kapitálu, tak velikostí potřebného podílu, který musí být ve vlastnictví akcionáře, aby se na něho jako na kvalifikovaného akcionáře dalo hledět.

Tři kategorie kvalifikovaných akcionářů upravuje § 365 odst. 1, 2 a 3 ZOK.

1. Základní kapitál vyšší než 100 000 000 Kč (zároveň nižší než 500 000 000 Kč) – za kvalifikovaného akcionáře se považuje ten akcionář nebo akcionáři, kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota dosáhne alespoň 3 % základního kapitálu.

2. Základní kapitál o hodnotě 100 000 000 Kč nebo nižší – za kvalifikovaného akcionáře se považuje ten akcionář nebo akcionáři, kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota dosáhne alespoň 5 % základního kapitálu.
3. Základní kapitál je 500 000 000 Kč nebo vyšší – za kvalifikovaného akcionáře se považuje ten akcionář nebo akcionáři, kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota dosáhne alespoň 1 % základního kapitálu.

Za kvalifikovaného akcionáře se tedy ve společnosti se základním kapitálem o velikosti 50 000 000 Kč bude považovat akcionář nebo uskupení akcionářů, kteří mají akcie, jejichž souhrnná jmenovitá hodnota dosáhne alespoň 2 500 000 Kč (alespoň 5 % hodnoty základního kapitálu společnosti, která má základní kapitál o velikosti 100 000 000 Kč nebo nižší – druhá kategorie, tedy § 365 odst. 2). Z těchto zákonem daných procentuálních požadavků je zřejmé, že čím vyšší je základní kapitál společnosti, tím nižší je potřebná výše podílu k tomu, aby byla uplatněna práva kvalifikovaných akcionářů. Aby mohla být práva kvalifikovaných akcionářů aplikována, je zapotřebí, aby byla splněna potřebná souhrnná jmenovitá výše akcií vůči výši základního kapitálu v době, kdy mají být práva použita. Poslední odstavce tohoto ustanovení zakládá kogentní charakter těchto práv, jelikož stanovuje nemožnost zúžení práv kvalifikovaných akcionářů pomocí stanov společnosti.⁸² Podle Dvořáka ovšem nic nebrání tomu, aby byla práva stanovami naopak rozšířena.⁸³

Jednotlivá práva

Mezi zvláštní práva kvalifikovaného akcionáře patří následující:

1. právo požadovat svolání valné hromady,
2. právo zařadit určitou záležitost na pořad jednání valné hromady,
3. právo žádat o přezkoumání výkonu působnosti představenstva,
4. právo na akcionářskou žalobu,
5. právo navrhnout přezkum zprávy o vztazích.

⁸² § 365 odst. 4 ZOK.

⁸³ Dvořák, T. *Akciová společnost*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 389.

Jak je z výčtu jednotlivých práv zřejmé, jedná se o kombinaci kontrolních a procesních práv vůči společnosti a jejím orgánům. Následuje stručný popis jednotlivých práv.

Právo požadovat svolání valné hromady

Tímto právem se umožňuje kvalifikovaným akcionářům požádat představenstvo nebo správní radu o svolání valné hromady k záležitostem patřícím do její působnosti, což musejí oslovené orgány učinit v zákoně stanovené lhůtě. Rozhodovací praxe soudů dala najevo, že akcionář se nemůže domáhat svolání valné hromady za účelem projednání jakýchkoliv záležitostí, ale pouze takových, které spadají do působnosti valné hromady.⁸⁴ Přestože je tedy kvalifikovaný akcionář nadaný zvláštními právy, i ta mají svá omezení, která vycházejí ze všeobecných pravidel vztahujících se na činnosti orgánů akciové společnosti. Kvalifikovaný akcionář tak o svolání valné hromady žádá představenstvo nebo správní radu formou žádosti, v které uvede návrh usnesení k navrženým záležitostem nebo je odůvodní (§ 366 ZOK). Takováto žádost nemusí mít písemnou podobu, tudíž je možné provést žádost i ústně či elektronicky, ale lze se domnívat, že písemná forma bude z pohledu řešení případného sporu ohledně svolání nebo naplnění pořadu valné hromady nejlepším řešením. Svolavatel valné hromady poté nesmí navržený program měnit a doplnit jej může jen se souhlasem žadatele. Představenstvo nebo správní rada svolají valnou hromadu na takovouto žádost do 40 dnů ode dne, kdy byla žádost doručena, a lhůta pro zaslání pozvánky činí 15 dnů. V případě akciové společnosti, jejíž akcie byly přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu, se lhůty zvyšují na 50 dnů na svolání a 21 dnů na zaslání pozvánky (§ 367 odst. 1 ZOK). Konají tak způsobem stanoveným zákonem a stanovami. V případě, že představenstvo nebo správní rada valnou hromadu nesvolají, může se kvalifikovaný akcionář obrátit na soud, aby jej zmocnil ke svolání valné hromady (§ 368 odst. 1 ZOK).

Právo zařadit určitou záležitost na pořad jednání valné hromady

Další procedurální právo kvalifikovaného akcionáře je právo žádat o zařazení jím určenou záležitost na pořad jednání valné hromady dle § 369 ZOK. Toto právo figuruje v rámci práv kvalifikovaného akcionáře jako ochrana proti statutárnímu orgánu společnosti, který svolává a určuje pořad jednání valné hromady, tudíž

⁸⁴ Usnesení NS 29 Odo 407/2004.

klasický akcionář bez přiznání tohoto práva nemá jistou šanci ovlivnit pořad jednání valné hromady. Aby bylo zmíněné právo uplatněno, musí kvalifikovaný akcionář spolu s žádostí podat i návrh usnesení nebo odůvodnění, kterým obhájí důvodnost zařazení takové záležitosti na pořad jednání. Nedodání těchto náležitostí bude klasifikovat danou žádost jako neúplnou, což s sebou nese následky v podobě neexistence povinnosti představenstva / správní rady takové záležitosti vyhovět.⁸⁵ V takovémto případě svolavatel valné hromady vyzve žádajícího kvalifikovaného akcionáře o doplnění své žádosti, aby mohlo být jeho právo naplněno. Neučiněním tohoto kroku by se dalo jednání patřičného orgánu považovat za nečinnost, která je zakázána. Co bychom v tomto ustanovení marně hledali, je sankce za porušení povinnosti představenstva či správní rady za nezařazení požadované záležitosti na pořad jednání, která by dle mého názoru měla být zřejmá, jako je tomu u předchozího práva (§ 366 ZOK), kdy se kvalifikovaný akcionář může obrátit na soud, který ho pověří právem ke svolání valné hromady.

Právo žádat o přezkoumání výkonu působnosti představenstva

Dalším právem kvalifikovaného akcionáře je právo žádat o přezkoumání výkonu působnosti představenstva. Důvodem existence tohoto práva je nemožnost minoritních akcionářů efektivně volit své zástupce do orgánů společnosti v případě, kdy se jeví kumulativní hlasování jako neúčelné, nebo pokud není stanovami ani možnost takového hlasování připuštěna, tudíž jejich schopnost získávat informace o činnosti představenstva je minimální. Kvalifikovaný akcionář žádá konkrétně dozorčí radu, která má povinnost provést přezkoumání bez zbytečného odkladu po doručení žádosti. Jako v předchozích případech i zde je forma žádosti benevolentní a není zákonem nikterak upravena, ale i zde bych doporučil písemnou formu žádosti. Co se jejího obsahu týče, je nepochybně jisté, že nesmí chybět uvedení záležitosti, ve které si kvalifikovaný akcionář žádá provedení přezkumu. Oproti právu na zařazení záležitosti na program jednání valné hromady v žádosti o přezkumu působnosti představenstva není obligatorní náležitostí odůvodnění, proč tak kvalifikovaný akcionář koná. Povinností dozorčí rady je doručit žádajícímu kvalifikovanému akcionáři zprávu o přezkumu, a to do dvou měsíců od doručení žádosti (§ 370 ZOK). Obsahem tohoto dokumentu bude způsob provedení

⁸⁵ ALEXANDER, J., ARABASZ, J., ČÁP, Z., DĚDIČ, J., DOLEŽIL, T., FILIP, V., HRABÁNEK, D., KŘÍŽ, J., KUBÍK, M., LÁLA, D., LASÁK, J., MAREK, R., MAULEOVÁ, J., NĚMEC, L. a kol. Zákon o obchodních korporacích: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-25]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

přezkumu, seznam použitých zdrojů a to, k jakým závěrům rada dospěla.⁸⁶ Kvalifikovaný akcionář nedisponuje právním nástrojem, kterým by se mohl přezkumu dožádat, a to ani řízením před soudem v situaci, kdy dozorčí rada odmítne požadovaný přezkum provést. Pokud taková situace nastane, je třeba mít na paměti ustanovení § 446 odst. 1, kterým je dozorčí rada zavázána dohlížet na výkon představenstva, tudíž její nekonání může být považováno za nesplnění její kontrolní funkce. Podle mého názoru by takovéto jednání kontrolního orgánu nepříznivě ovlivňovalo celkové prostředí uvnitř společnosti. Tedy laxní přístup dozorčí rady.

Právo na akcionářskou žalobu

Členové orgánů akciové společnosti jsou vázáni určitými povinnostmi, které se nazývají též jako povinnosti fiduciární, mezi které řadíme povinnost péče řádného hospodáře a povinnost loajality.⁸⁷ Tyto povinnosti jsou členům statutárních orgánů právnické osoby uloženy § 159 odst. 1 NOZ, ze kterého vyplývá, že osoba, která přijala funkci voleného člena orgánu, ji bude vykonávat „s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí.“ Právě proto jsou kvalifikovaní akcionáři obdařeni právem podat akcionářskou žalobu, jelikož nelze s naprostou jistotou očekávat, že by samotní členové statutárních orgánů vymáhali nároky společnosti vůči sobě samým za situace, kdy porušili své fiduciární povinnosti.⁸⁸

Akcionářská žaloba, též nazývaná jako „derivativní žaloba“, je upravena v § 371–374 ZOK. Jak je patrné z prvního odstavce této kapitoly, jedná se o nástroj minoritního akcionáře, který může být použit k ochraně jeho akcionářských práv. Uvádím, že „může“, protože kvalifikovaný akcionář nemá povinnost takovou žalobu využít z důvodu, že se na něho nevztahuje povinnost jednat s péčí řádného hospodáře,⁸⁹ proto v situaci, kdy by měl nárok ji použít, je pouze na něm, zda tak učiní. Význam akcionářské žaloby lze spatřit dokonce již jen z existence tohoto práva, kdy ona žaloba může působit na své potencionální adresáty jako odstrašující nástroj sloužící ke zvýšení motivace k plnění svých povinností. Spadá do kategorie

⁸⁶ Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 22. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, str. 1676.

⁸⁷ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob. Praha: Wolters Kluwer, ČR 2019, str. 5.

⁸⁸ Případně nelze předpokládat, že by daný orgán jednal nestranně.

⁸⁹ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 390.

derivativních žalob, tedy vymyká se obecnému principu, kdy právě představenstvo představuje subjekt, který hájí zájmy společnosti.

Akcionářskou žalobu může použít každý kvalifikovaný akcionář a je oprávněn se za společnost domáhat:⁹⁰

- náhrady újmy způsobené společnosti proti členovi statutárního orgánu nebo členovi dozorčí nebo správní rady (nově také proti vlivné osobě),
- splnění emisního kursu akcií proti jinému akcionáři, který je v prodlení s jeho splacením,
- splnění povinnosti člena představenstva nebo dozorčí rady, která plyne z dohody o vypořádání újmy, jež společnosti vznikla z důvodu porušení péče řádného hospodáře.

Použitím akcionářské žaloby se kvalifikovaný akcionář staví do role zákonného zástupce v soudním řízení, a tudíž bude oprávněn společnost zastupovat. Pozice účastníka soudního řízení bude společností zastoupena kvalifikovaným akcionářem, na druhé straně bude žalovaný člen orgánu společnosti, případně akcionář, který je v prodlení se splacením emisního kursu akcií. Po podání žaloby bude předmětem zkoumání skutečnost, zda má kvalifikovaný akcionář aktivní legitimaci, tedy jestli je způsobilý takovou žalobu podat.⁹¹ Použití akcionářské žaloby musí předcházet splnění povinnosti kvalifikovaného akcionáře, která se nachází v § 374 odst. 1 a 2 ZOK. Jedná se o povinnost předem informovat o svém záměru správní či dozorčí radu v závislosti na tom, vůči komu má akcionářská žaloba směřovat. Účelem této notifikační povinnosti je umožnit správní radě, respektive dozorčí radě, aby mohla sama toto právo za společnost uplatnit. Ideální řešení této notifikační povinnosti spatřuji v písemném doručení ohledně záměru kvalifikovaného akcionáře do rukou předsedy dozorčí rady v zájmu zachování právní jistoty. Dozorčí rada není povinna na akcionářův podnět reagovat, domnívali se, že žaloba není důvodná.⁹² Při nečinnosti dozorčí rady má kvalifikovaný akcionář možnost toto právo uplatnit za společnost sám. Co se nákladů řízení týče, nese je samotná společnost, která je může vymáhat jako náhradu škody na členech

⁹⁰ § 371 a § 372 odst. 1 ZOK.

⁹¹ Postavení kvalifikovaného akcionáře si musí udržet po celou dobu řízení.

⁹² POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. Meritum. Obchodní korporace a nekalá soutěž. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 360.

příslušných orgánů.⁹³ V právu podat akcionářskou žalobu spadá klíčový prvek vnitřní kontroly, který je v rukou bdělých kvalifikovaných akcionářů funkčním nástrojem na ochranu zájmů společnosti.

Právo navrhnout přezkum zprávy o vztazích

Poslední právo kvalifikovaného akcionáře se týká práva požadovat přezkum zprávy o vztazích (§ 85 ZOK). Zpráva o vztazích je upravena v § 82 ZOK. Jedná se o ucelený soubor, ve kterém se uvádí:

- a) *„struktura vztahů mezi ovládající osobou a osobou ovládanou a mezi ovládanou osobou a osobami ovládanými stejnou ovládající osobou,*
- b) *úloha ovládané osoby ve struktuře vztahů podle písmene a),*
- c) *způsob a prostředky ovládaní,*
- d) *přehled jednání učiněných v posledním účetním období, která byla učiněna na popud nebo v zájmu ovládající osoby nebo jí ovládaných osob, pokud se takovéto jednání týkalo majetku, který přesahuje 10 % vlastního kapitálu ovládané osoby zjištěného podle účetní závěrky za účetní období bezprostředně předcházející účetnímu období, za něž se zpracovává zpráva o vztazích,*
- e) *přehled vzájemných smluv mezi osobou ovládanou a osobou ovládající nebo mezi osobami ovládanými.*”⁹⁴

Navrhnout soudu, aby byl jmenován znalec pro účely přezkumu zprávy o vztazích, může každý kvalifikovaný akcionář ovládané osoby, který má pochyby, zda nebyla řádně vypracována. Nejvyšší soud ovšem uvádí, že, aby bylo možné navrhnout přezkum této zprávy, nestačí samotné subjektivní pocity kvalifikovaného akcionáře, že zpráva nebyla řádně vypracována, ale musí doložit objektivní nedostatky zprávy o vztazích, které jeho důvodné pochybnosti potvrzují.⁹⁵ Znalec bude mít za úkol přezkoumat smluvní a finanční vztahy mezi ovládanou a ovládající společností. Výsledek přezkumu slouží kvalifikovanému akcionáři jako podklad, dle kterého získává možnost zjistit, zda společnost, jejíž je společníkem, neuzavírá nevýhodné smlouvy se svou ovládající společností, čímž by docházelo k poškozování zájmů ovládané společnosti. Na uplatnění práva na

⁹³ POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. Meritum. Obchodní korporace a nekalá soutěž. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 360.

⁹⁴ § 82 odst. 2 ZOK.

⁹⁵ Usnesení NS 27 Cdo 192/2018.

přezkum zprávy o vztazích má kvalifikovaný akcionář lhůtu stanovenou § 85 odst. 3 ZOK jeden rok ode dne, kdy se o obsahu zprávy dozvěděl nebo mohl dozvědět. Na pozdější pokusy o uplatnění tohoto práva nebude přihlíženo.

Využití tohoto práva je oproti předchozím jmenovaným právům podmíněno vztahem mezi ovládanou osobou a ovládající osobou, což představuje signifikantní aspekt ve vztahu k četnosti využití tohoto práva v poměru s ostatními právy kvalifikovaného akcionáře.

6 Nemajetkové povinnosti

6.1 Povinnost loajality

Definice pojmu

„Loajalita (z franc. *loyauté* a z lat. *legalitas*, zákonnost) znamená věrnost, praktickou ochotu jednotlivce či skupiny osob dodržovat závazky vůči osobě nadřazené, vůči organizaci, instituci nebo i přesvědčení.“⁹⁶

Definice pojmu loajality je vykládána mnohými autory, jejichž rozdíly nebudou nikterak signifikantní a bude mezi nimi pouze malá nuance. Černá definuje loajalitu jako oddanost, respekt k zájmům společnosti a uznání, že jsou nadřazené individuálním zájmům jedince, který se na společnosti účastní, ať už tím, či oním způsobem.⁹⁷

Obsah povinnosti

Základní právní úprava povinnosti loajality se nachází v § 212 odst. 1 NOZ, který se vztahuje na všechny druhy korporace, tudíž i na akciovou společnost. Na povinnost loajality je třeba pohlížet z celkového pohledu v souvislosti vztahu mezi akcionářem a společností, kdy náplní této povinnosti není jediný úkon, nýbrž každý akcionář musí jednat často dle svého uvážení s ohledem na myšlenku, že tak musí konat s nejlepším zájmem pro společnost. Povinnost loajality lze brát jako jakýsi korektiv celkového jednání akcionáře. Obsah výše zmíněné normy říká, že přijetím členství v korporaci se člen vůči ní zavazuje chovat čestně a zároveň zachovávat její vnitřní řád, tedy hlavně stanovy. Takováto zavazující povinnost loajality vychází zejména ze skutečnosti, že akcionář vstupuje do společnosti dobrovolně, ze své vlastní vůle, a je pouze na něm, zda se akcionářem stane. V takovém případě je poté potřeba, aby veškeré jednání akcionáře respektovalo účel existence společnosti, jelikož v opačném případě by se jeho jednání nedalo považovat za loajální vůči společnosti. Tuto tezi podporují i názory nejvyššího soudu, který považuje povinnost loajality za „základní východisko všech jeho povinností.“⁹⁸

⁹⁶Wikipedia, dostupné online z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Loajalita>.

⁹⁷ ČERNÁ, S. K některým aspektům zájmů kapitálové společnosti. *Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám: právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku*. Praha: C. H. BECK, 2012, str. 63.

⁹⁸ Rozsudek NS 29 Odo 387/2006 ze dne 26. 6. 2007, dostupný online z: <http://kraken.slv.cz/29Odo387/2006>.

Pokud se zaměřím na jednotlivé povinnosti, které jsou obsahem povinnosti loajality, nalezneme zde např. povinnost nezneužívat postavení ovládající osoby, zákaz zneužívání hlasovací většiny nebo zákaz zasahovat do obchodního vedení společnosti nad rámec zákonem stanovených práv, ale je téměř nemožné podat kompletní výčet, proto se bude muset vždy posuzovat každá konkrétní situace ve vztahu k obecné povinnosti loajality.

Co se týče otázky ohledně nositele povinnosti loajality, bude jím každý akcionář, ať už se jedná o akcionáře minoritního, či majoritního. K tomuto dodám, že jednotliví akcionáři nemají povinnost loajality pouze vůči společnosti (tzv. vertikální povinnost loajality), ale požadavek loajality má být dodržován i vůči sobě samému (horizontální povinnost loajality). Účel tohoto požadavku lze spatřovat ve vzájemné shodě akcionářů, kdy v takovém případě budou moci lehčeji dosáhnout cílů, pro které byla společnost vytvořena. Neloajální jednání vůči ostatním akcionářům v důsledku znamená i neloajální jednání vůči společnosti, a naopak. Při porušení povinnosti loajality může dojít k vícero právním následkům, ať už je to neplatnost právního jednání, nebo povinnost náhrady škody. Tak říká například ustanovení § 212 odst. 2 ZOK: „*Zneužije-li člen soukromé korporace hlasovací právo k újmě celku, rozhodne soud na návrh toho, kdo prokáže právní zájem, že k hlasu tohoto člena nelze pro určitý případ přihlížet.*“⁹⁹ Dle mého názoru je problematika povinnosti akcionáře obtížná zejména v posuzování jednotlivých případů, kdy se bude posuzovat, zda se konkrétní akcionář dopustil jejího porušení a nedostál svým povinnostem.

6.2 Povinnost oznamovací

Oznamovací povinnost je upravena v ustanovení § 122 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (dále jen ZKPT). Cíl této povinnosti je podřídit společnosti, jejichž akcie jsou registrovány na veřejných trzích, přísnějším pravidlům, než je tomu tak u společností s akciemi soukromých emisí.¹⁰⁰ Funkcí úpravy této povinnosti v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu není pouze ochrana akcionářů, jejichž právní postavení ve společnosti se zhoršilo, ale také

⁹⁹ § 212 odst. 2 ZOK

¹⁰⁰ Zpráva ČNB dostupná online z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financi-trh/galleries/legislativni_zakladna/archiv_KCP/download/get_dms_file47.pdf

ochrana kapitálového trhu a potencionálních investorů.¹⁰¹ Oznamovací povinnost je vázána na podíl na hlasovacích právech. Účelem je umožnit uveřejnění struktury akcionářů, kterým náleží hlasovací práva spojená s akciemi v rozsahu, který by mohl být významný z hlediska řízení akciové společnosti, popř. i z hlediska možného vztahu ovládnutí. Tato informace je zásadní pro účastníky na kapitálovém trhu, jelikož představuje potencionálním investorům konkrétní rozložení vlivů ve společnosti, což se projeví na zájmu o tyto akcie, který se tím projeví na jejich ceně.¹⁰²

Oznamovací povinnost má osoba, která dosáhne nebo překročí na všech hlasovacích právech emitenta uvedeného v § 118 odst. 1 písm. a) (emitent se sídlem v ČR nebo ve státu, který není členským státem Evropské unie, zvolil-li si tento emitent Českou republiku za referenční stát) ve výši 1 %, je-li základní kapitál emitenta vyšší než 500000000 Kč, 3%, je-li základní kapitál emitenta vyšší než 100000000 Kč nebo odpovídající částka v cizí měně, 5 %, 10 %, 15 %, 20 %, 25 %, 30 %, 40 %, 50 % nebo 75 %, nebo sníží svůj podíl na všech hlasovacích právech pod tyto hranice. Tuto skutečnost oznámí společnosti a České národní bance (§ 122 odst. 1 ZKPT). Oznamovací povinnost lze splnit v českém či anglickém jazyce.¹⁰³ V případě nesplnění této povinnosti hrozí vysoké pokuty v závislosti na tom, zda se jedná o právnickou, či podnikající fyzickou osobu. Právnické osobě v tomto případě hrozí pokuta do výše 300 000 000 Kč (§ 163 odst. 4 písm. a) ZKPT), podnikající fyzické osobě poté do výše 60 000 000 Kč (§ 163 odst. 5 písm. a) ZKPT). Právní následky nesplnění oznamovací povinnosti jsou takové, že nabyvatel nebude moci využívat hlasovacích práv, která jsou spojena s takto nabytou nebo zvýšenou účastí do doby, než svou oznamovací povinnost splní.¹⁰⁴ Zákonná lhůta je upravena v § 122 odst. 4 ZKPT a činí 4 pracovní dny, které se počítají od momentu, kdy se povinná osoba dozvěděla nebo mohla dozvědět o skutečnosti, která zakládá oznamovací povinnost.

¹⁰¹ POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. Meritum Obchodní korporace a nekalá soutěž. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. str. 367

¹⁰² Zpráva ČNB dostupná online z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financi-trh/.galleries/legislativni_zakladna/archiv_KCP/download/get_dms_file47.pdf

¹⁰³ Dvořák, T. Akciová společnost. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, str. 400.

¹⁰⁴ POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. Meritum. Obchodní korporace a nekalá soutěž. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Str. 367.

7 Majetkové povinnosti

7.1 Vkladová povinnost

Zákonnou úpravu vkladové povinnosti nalezneme v zákoníku o obchodních korporacích v § 344. V této kapitole se také zaměřím na zákonné vymezení vkladu z důvodu jeho spojitosti s touto akcionářskou povinností.

Povinnost splatit vklad se považuje za jednu ze základních a esenciálních povinností, která je akcionáři ukládána ze zákona, tudíž jí nemůže být zproštěn, ledaže jde o snížení základního kapitálu. Jedná se o povinnost majetkovou, jejímž prostřednictvím je zajištěno, že se daný akcionář finančně podílí na společnosti. Činí se tak splacením emisního kursů jim upsaných akcií, nebo *vnesením jiné penězi ocenitelné věci*. Jedná se o synallagmatický (vzájemný) vztah, ze kterého plynou pro oba subjekty (vkladatele a společnost) práva a povinnosti. Vkladatel má povinnost vložit do společnosti předmět vkladu, naopak společnost má povinnost vklad přijmout a zároveň právo toto plnění po vkladateli požadovat. Z toho poté plyne právo společníka na podíl zisku, podíl z likvidace a tak dále. Po uskutečnění vkladové povinnosti nemá společník ani právo na vrácení jeho předmětu vkladu, ani z něho nemohou být vypláceny úroky (§ 16 odst. 1 a 2 ZOK).

Lhůta

Akcionář má povinnost splnit svou vkladovou povinnost v plném rozsahu dle doby určené ve stanovách společnosti nebo podle rozhodnutí valné hromady, ovšem nejpozději do jednoho roku od založení společnosti nebo od účinnosti zvýšení základního kapitálu.¹⁰⁵

Vkladová povinnost akcionáře vzniká ve dvou případech

1. Při založení nové společnosti
2. V souvislosti se zvyšováním základního kapitálu společnosti

V prvním případě má akcionář povinnost vnést celý předmět nepeněžitěho vkladu nebo splatit emisní ážio a alespoň 30 % jím upsaných akcií. Druhý případ, kdy akcionářům nastane vkladová povinnost, je v situaci, kdy valná hromada¹⁰⁶

¹⁰⁵ POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. Meritum. Obchodní korporace a nekalá soutěž. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Str. 342.

¹⁰⁶ Valná hromada může k tomuto rozhodnutí delegovat představenstvo nebo správní radu.

společnosti rozhodne o zvýšení základního kapitálu. Aby bylo rozhodnutí valné hromady platné, je k němu zapotřebí souhlasu kvalifikované dvoutřetinové většiny hlasů akcionářů přítomných na valné hromadě a také alespoň dvě třetiny hlasů přítomných akcionářů toho druhu akcií, kterých se rozhodnutí valné hromady týká.¹⁰⁷ Při zvyšování základního kapitálu upisováním nových akcií může dojít k ohrožení postavení stávajících akcionářů takovou situací, kdy by do společnosti vstoupil významný investor a získal značnou část podílu na společnosti. Z tohoto důvodu máme v ZOK ustanovení § 220, které zaručuje stávajícím akcionářům přednostní právo na upsání nových akcií – „*Společníci mají přednostní právo k účasti na zvýšení základního kapitálu, zvyšuje-li se peněžitými vklady, a to převzetím vkladové povinnosti.*“¹⁰⁸ K tomuto se také vyjádřil Nejvyšší soud, který sdělil, že „*Přednostní právo akcionářů na upsání nových akcií představuje jedno ze základních práv spojených s akciemi, jehož účelem je umožnit akcionáři zachovat si podíl na základním kapitálu společnosti (a z toho plynoucí práva spojená s akciemi) v rozsahu, v jakém jej má před zvýšením základního kapitálu.*“¹⁰⁹ Z výše řečeného je patrné, že cílem tohoto ustanovení je dání možnosti stávajícím akcionářům k tomu, aby si udrželi pevný podíl na společnosti, který měli před zvyšováním základního kapitálu.

Správce vkladu dle § 18 zákona o obchodních korporacích

Co se týče splacení peněžitého vkladu společnosti, činí se tak na zvláštní účet banky, který je určen zakladatelským dokumentem a je zřízen správcem vkladů. Správce vkladu může být dle § 18 ZOK zakladatel nebo některý ze zakladatelů společnosti. Banka poté tyto prostředky blokuje, neumožní s nimi nakládat do doby, než bude společnost zapsána do obchodního rejstříku (výjimka ohledně nakládání s prostředky v § 23 ZOK: „*ledaže se jedná o úhradu zřizovacích výdajů nebo vrácení emisních kursů zakladatelům*“). Dalším krokem správce je vydání prohlášení o splnění vkladů nebo její části jednotlivými vkladateli, které se poté přikládá k návrhu na zápis do obchodního rejstříku.¹¹⁰ Správce vkladů se může

¹⁰⁷ POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. Meritum. Obchodní korporace a nekalá soutěž. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Str. 335.

¹⁰⁸ § 220 zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

¹⁰⁹

https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=87&id_article=262935&csum=335c29a7.

¹¹⁰ § 24 odst. 1 zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

dostat do pozice, kdy by ručil věřitelům společnosti za její dluhy v případě, že by uvedl v prohlášení vyšší částku, než ve které byla splněna vkladová povinnost.¹¹¹

Vkladem může být také nepeněžitá věc, tedy téměř jakákoliv věc ocenitelná penězi.¹¹² Věcí se dle § 489 občanského zákoníku rozumí vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Vnášení movitých a nemovitých věcí upravují § 19 a § 20 ZOK, přičemž § 21 se zaměřuje na specifické případy, jakými jsou vnesení závodu nebo pohledávky. Mezi věci, které nemohou být předmětem vkladu, jsou věci takového charakteru, jejichž vnesením by docházelo k porušení zákona nebo dobrých mravů.

Věci, které nemohou být předmětem vkladu, jsou například:

- Zakázané omamné látky
- Vojenská výzbroj

Dále nesmějí být nepeněžitým vkladem do akciové společnosti práce nebo služby.¹¹³

Jak jsem uvedl výše, ZOK vyžaduje, aby byl každý nepeněžitý vklad ocenitelný penězi, a k tomu slouží ustanovení § 251 téhož zákona, který uvádí, že cena je určena dle znaleckého posudku,¹¹⁴ který vypracuje znalec, zvolený zakladateli při zakládání společnosti, nebo představenstvo (správní rada v monistickém systému), pokud jde o zvýšení základního kapitálu. Znalecký posudek týkající se ocenění nepeněžitého vkladu musí dle zákona obsahovat:

- a) popis nepeněžitého vkladu,
- b) použité způsoby jeho ocenění a údaj o tom, zda cena nepeněžitého vkladu získaná použitými způsoby odpovídá alespoň úhrnnému emisnímu kursu akcií, které mají být společností vydány jako protiplnění za tento nepeněžitý vklad,
- c) částku, na kterou se nepeněžitý vklad oceňuje.¹¹⁵

¹¹¹ Ručení správce vkladů v tomto případě zaniká, pokud pohledávka nebyla uplatněna do 5 let od vzniku společnosti.

¹¹² Ke splnění vkladové povinnosti nepeněžitým vkladem se nepoužívá termín „splacení“, který se užívá ve výše popsaném peněžitém vkladu, nýbrž se užíje výrazu „vnesení“.

¹¹³ §17 odst. 3 zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

¹¹⁴ Znalecký posudek společnost musí založit do sbírky listin rejstříkového soudu.

¹¹⁵ § 251 odst. 2, 3 zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech.

Nutno dodat, že nepeněžité vklady musí být vneseny ještě před vznikem společnosti, dle § 23 odst. 3 ZOK, v případě zvýšení základního kapitálu musí být vnesen před podáním návrhu na zvýšení základního kapitálu do obchodního rejstříku.

Prodlení akcionáře se splněním vkladové povinnosti

Jak jsem uvedl v úvodu této kapitoly, vkladová povinnost je zákonnou povinností akcionáře – nemůže jí být zproštěn. Pokud se tedy akcionář ocitne v prodlení se splacením emisního kurzu akcie, bude povinen uhradit společnosti úroky z prodlení z dlužné částky ve výši dvojnásobku sazby úroku z prodlení stanoveného nařízením vlády č. 351/2013 Sb., ledaže akcionáři nestanoví v textu stanov jinak (§ 1970 NOZ). Zákon ponechává akcionářům poměrně velkou autonomii, jejíž obsahem je možnost tuto kalkulaci snížit, zvýšit, či dokonce nepoužít vůbec.¹¹⁶ V souvislosti s možností takto hýbat vymezením úroku z prodlení je povinné, aby konečné vyčíslení úroku odpovídalo svému účelu, dobrým mravům, zákonu (§ 547 NOZ) a nadále musí pro všechny akcionáře za stejných podmínek platit stejně (§ 244 ZOK).¹¹⁷

Mezi důsledky, které nastanou při prodlení splacení emisního kurzu upsaných akcií, patří vedle vzniku nároku společnosti na úhradu úroku vůči danému akcionáři také nemožnost vykonávat hlasovací právo akcionářem na valné hromadě, a to po dobu prodlení (§ 426 písm. a) ZOK). Ke splnění vkladové povinnosti mají orgány akciové společnosti oporu v § 345 ZOK, který zakládá právo představenstva nebo správní rady k tomu, aby vyzval akcionáře ke splnění vkladové povinnosti nebo její části, s níž je v prodlení v dodatečné lhůtě, jež je určena stanovami společnosti. V případě neexistence této lhůty ve stanovách (*nejedná se o povinnou náležitost stanov*) se použije 60denní zákonná lhůta,¹¹⁸ která je obsažena ve stejném ustanovení. Jestliže akcionář ani po této výzvě v dodatečné lhůtě nesplní svou vkladovou povinnost, představenstvo ho vyloučí pro akcie, u nichž přetrvál nesplacený dluh. Následovat bude vyzvání daného akcionáře k odevzdání zatímního listu, pokud byl vydán. Vyloučení akcionáře bude ovšem následovat i v situaci, kdy k odevzdání zatímního listu nedojde – v tomto případě bude

¹¹⁶ BACHROŇOVÁ, J., DIVIŠOVÁ K., FINGER L., HEJDA J., a kol. Akciová společnost, 1. vydání. Olomouc: Anag, spol. s. r. o., str. 205.

¹¹⁷ BACHROŇOVÁ, J., DIVIŠOVÁ K., FINGER L., HEJDA J., a kol. Akciová společnost, 1. vydání. Olomouc: Anag, spol. s. r. o., str. 206.

¹¹⁸ Tato lhůta začíná běžet ode dne doručení výzvy akcionáři.

akcionář písemně vyrozuměn představenstvem či správní radou o neplatnosti jeho zatímního listu. Dále bude toto rozhodnutí oznámeno ostatním akcionářům a bude zveřejněno.

8 Komparace s právní úpravou státu Delaware

Delaware General Corporation Law

Delaware (oficiálně State of Delaware) je stát Spojených států amerických, jež slouží jako hlavní jurisdikce pro veřejně obchodované společnosti, které byly kótované na burzách cenných papírů v USA. Většina těchto společností (včetně 64 % společností z žebříčku Fortune 500) se rozhodla pro své založení právě ve státě Delaware.¹¹⁹ Zákonná úprava obchodních společností je odvozena od právních předpisů daného státu, ve kterém byla společnost založena, jelikož Spojené státy americké nemají jednotné federální obchodní právo. Každý stát má svůj vlastní zákon o obchodních společnostech, nejvyužívanější je Delaware General Corporation Law¹²⁰ (dále jen "DGCL"), který je zákonem, kterým se řídí právo obchodních společností v americkém státě Delaware a bude sloužit jako předmět mé komparace s českou právní úpravou.

Důvodů, proč se společnosti rozhodují zvolit své sídlo zrovna ve státě Delaware je vícero. Za prvé, DGCL je všeobecně považován za nejpokročilejší a nejpružnější zákon, co se obchodních společností ve Spojených státech amerických týče. Delaware se taktéž může pyšnit staletými prověřeným, jedinečným kancléřským soudem (Court of Chancery), který má na svědomí většinu moderní judikatury obchodního práva.¹²¹ Kancléřský soud umožňuje státu rozhodovat korporátní spory a jeho korporátní právo běžně ovlivňuje rozhodnutí Nejvyššího soudu. Svou funkci zde plní také Státní advokátní komora, která pravidelně přezkoumává korporátní zákony státu Delaware, díky čemu mají místní registrované subjekty příznivý systém přezkumu právních záležitostí, které využívají zejména v daňové problematice, což je také velice důležitý faktor, proč je tento malý stát sídlem pro takové množství společností. Ve státě Delaware se nevybírá daň z příjmu od společností, které neprovozují svou činnost na území státu (§ 1902 písm. b) bod 6 DGCL), tudíž využívání dalších benefitů státu Delaware nevede ke zdanění. Není zde také dědická daň, daň z kapitálových podílů ani z převodu akcií. Jedinou daní pro právnické osoby je tak franšízová daň, která činí maximálně 200 000

¹¹⁹ Jeffrey W. Bullock, Delaware Division of Corporations, 2012 Annual Report, corp.delaware.gov, dostupné online z: <https://corpfiles.delaware.gov/pdfs/2012CorpAR.pdf>

¹²⁰ Delawerský obecný obchodní zákoník

¹²¹ Jeffrey W. Bullock, Delaware Division of Corporations, 2012 Annual Report, corp.delaware.gov, dostupné online z: <https://corpfiles.delaware.gov/pdfs/2012CorpAR.pdf>

amerických dolarů.¹²² Daňová politika státu Delaware je tudíž považována za tzv. tax haven (daňový ráj), s čímž musím s přihlédnutím k místním zákonům souhlasit.

Dlouhodobě příznivé korporátní právo, minimální poplatky za podání žádosti, nízké daně, soudní systém dobře zbehlý ve složitých obchodních otázkách a flexibilní korporátní struktura jsou tedy hlavní důvody, proč v tak malém státě sídlí obrovské množství podnikatelských subjektů.

Práva a povinnosti akcionáře

Práva akcionářů akciové společnosti v Delaware se budou často lišit v závislosti na velikosti společnosti. V soukromé společnosti s pár klíčovými společníky se budou značně lišit od práv, která má akcionář ve velké, veřejně obchodované společnosti. V prvně zmíněné společnosti uzavřenějšího typu si budou akcionářská práva upravovat akcionáři, konkrétně ve stanovách pomocí akcionářské dohody. Ve větších korporacích s velkým počtem akcionářů jsou základními řídicími dokumenty zakládací listina (Certificate of Incorporation) a stanovy.

V případě, že řídicí dokumenty korporace o určité otázce mlčí, delawarské právo určí standardní práva a povinnosti, a co je hlavní, stanoví práva, kterých se v takovýchto dokumentech nelze vzdát, což můžeme spatřit i v české právní úpravě.

Základní práva a povinnosti akcionáře

Právo na podíl ze zisku

Stejně jako jinde, i zde se podílí akcionáři na společnosti za účelem zisku. Není proto divu, že mezi základní právo bude patřit právo na podíl ze zisku. Tomu se věnuje Hlava 8 – kapitola 1 – podkapitola V – Akcie a dividendy zákona DGCL. Podle delawarského práva má pravomoc vyhlášovat dividendy představenstvo. Ustanovení § 170 písm. a) odst. 1 zákona DGCL povoluje výplatu dividend z dvou zákonných zdrojů společnosti:

1. ze svého přebytku, který je definován a vypočten v souladu s tímto zákonem,
2. z jejího čistého zisku za účetní období, v němž je dividenda vyhlášena, a/nebo za předchozí účetní období.¹²³

¹²² § 503 písm. c) DGCL

¹²³ § 170 písm. a) DGCL

Tak jako v české právní úpravě, i v DGCL je ustanovení (§ 173), které určuje, jakou formou budou dividendy vypláceny, a to v peněžité formě, v majetku nebo v akciích společnosti.¹²⁴

Ačkoli bývají akcionáři primárně vyplaceni pomocí dividend, mohou společnosti vydat takové druhy akcií, které dividendy nebudou vyplácet, nebo mohou emitovat akcie s různými právy, co se dividend týče.

Hlasovací právo

Druhým základním právem bude právo, prostřednictvím kterého se akcionář podílí na řízení společnosti. Jedná se o hlasovací právo, které má každý kmenový akcionář delawarské společnost. Může hlasovat jedním hlasem na akcii o veškerých záležitostech, zejména o jakékoliv změně řídicích dokumentů společnosti, o jednání, kterým by došlo k zvýšení či snížení počtu akcií tohoto druhu, o negativní změně práv akcií tohoto druhu nebo o změně jmenovité hodnoty této akcie, ať už je takový druh akcie podle stanov společnosti oprávněn o takovýchto záležitostech hlasovat či nikoliv.

Tak jako v české úpravě se bude hlasování provádět prostřednictvím účasti na valné hromadě. Ty se konají obvykle osobně, ačkoli společnosti stále častěji přistupují k virtuálním schůzím, které probíhají zcela online. Valné hromady se zpravidla konají jednou za 13 měsíců, jak je stanoveno státním právem a řídicími dokumenty společnosti. Oprávnění hlasovat na konkrétní valné hromadě se určuje pomocí rozhodného dne. Podobnost můžeme spatřit v české úpravě práva účastnit valné hromady, kde se používá stejný institut. O konání valné hromady musí být akcionáři informováni ve stanovených lhůtách a musí být zveřejněny záležitosti, které se budou na schůzi projednávat. Na valné hromadě mohou hlasovat osobně, v zastoupení na základě plné moci nebo v režimu telekonference.

Právo na informace

Dalším zásadním a nezpochybnitelným právem je právo akcionáře nahlížet do účetních knih a záznamů korporace, které je upraveno v § 220 a násl. DGCL. Toto často sporné právo umožňuje akcionáři nahlížet do účetních knih a záznamů společnosti (například seznam akcionářů) za jakýmkoli řádným účelem, který souvisí se zájmy akcionáře. Za řádný účel lze považovat podezření na špatné

¹²⁴ § 173 DGCL

hospodaření společnosti. Akcionář má právo nahlížet do záznamů, které jsou nezbytné k dosažení jeho účelu a v případě, kdy mu nebude vyhověno, může požádat soud o vydání k příkazu k provedení takové kontroly. Kancléřský soud má poté výlučnou pravomoc určit, zdali má taková osoba právo kontrolu požadovat. Rozdíl oproti české právní úpravě spatřuji ve způsobu provádění tohoto práva. Ve státě Delaware není toto právo vázáno na žádání těchto informací ve spojitosti na program jednání valné hromady.

Oznamovací povinnost

Pokud jde o zveřejňování informací, akcionáři nebo skupiny akcionářů jsou povinni podávat zprávy Komisi pro cenné papíry a burzy (SEC) podle nařízení 13D v případě, kdy se stanou vlastníky více než 5 % cenných papírů společnosti. Nařízení je také známá jako zpráva o skutečném vlastnictví (*beneficial ownership report*). Lhůta pro takové oznámení činí 10 dní, která je v porovnání s úpravou v ZPKT (§ 122 odst. 4), kde je povinnost provést obdobné oznámení do 4 dnů, benevolentnější.

Cílem nařízení 13D je poskytnout veřejnosti transparentnost ohledně toho, kdo jsou tito akcionáři a proč získali významný podíl ve společnosti. Formulář znamená pro veřejnost, že by mohlo dojít ke změně kontroly, jako je nežádoucí převzetí nebo boj o zmocnění se řízení společností, aby současní akcionáři společnosti mohli činit informovaná rozhodnutí o investování a hlasování.

Hlavní odlišnosti oproti české právní úpravě

Delawarský model řízení společnosti je postavený spíše na koncentraci práv do rukou představenstva, které má tak široké pravomoci k výkonu svého podnikatelského úsudku ve většině záležitostí, a proto není zapotřebí, aby byl vždy vyžadován souhlas akcionářů, s výjimkou zásadních fundamentálních změn, jako jsou:

1. změna stanov,
2. fúze,
3. prodej veškerého nebo podstatně veškerého majetku korporace.¹²⁵

V Delaware je představenstvo voleno akcionáři a podléhá fiduciárním povinnostem. Má za úkol dohlížet nad podnikáním a záležitostmi společnosti. Proto

¹²⁵ International Comparative Legal Guides, dostupné online z: <https://iclg.com/practice-areas/corporate-governance-laws-and-regulations/usa>

na rozdíl od právních úprav některých států, kde akcionáři sami rozhodují o klíčových činnostech, jako je obchodní strategie společnosti, vyplácení dividend, zpětný odkup akcií, navyšování kapitálu a významných akvizicích, spadají tyto záležitosti výhradně do působnosti představenstva. Ačkoliv tedy není souhlas akcionářů pro většinu obchodních záležitostí obligatorní, akcionáři budou obvykle jednat s managementem, aby jim poskytli své podněty a názory. Pokud akcionáři nejsou spokojeni se strategickým směřováním, řízením, provozem nebo managementem společnosti, mohou usilovat o změnu složení představenstva (včetně nominování vlastních kandidátů), vyjádřit nespokojenost prostřednictvím svých hlasů, předkládat své návrhy, o kterých budou akcionáři hlasovat, nahlížet do účetních knih a záznamů společnosti za účelem řádného vedení sporu.

Jak česká, tak i právní úprava tohoto amerického státu vyžaduje, aby se zacházelo se všemi akcionáři v rámci stejného druhu akcií. V důsledku tohoto základního principu delawarského práva mají všichni akcionáři, ať už jde o menšinové nebo majoritní akcionáře, řadu rovných práv ve vztahu ke svým akciím, na základě počtu akcií tam, kde je to relevantní.¹²⁶

¹²⁶ International Comparative Legal Guides, dostupné online z: <https://iclg.com/practice-areas/corporate-governance-laws-and-regulations/usa>

9 Kauza Gamestop

V této kapitole se zaměřím na pozoruhodný případ ohledně akciové společnosti Gamestop, který vzbudil velký zájem jak u odborné, tak díky poměrně velké mediální sledovanosti i u laické veřejnosti. Nejprve představím, čím se společnost Gamestop zabývá, stručně nastíním její historii a poté se dostanu k jádru věci, co je na této kauze zajímavé a proč se stala v daném období jednou z nejvyhledávanějších zpráv, alespoň co se finančního a právního odvětví týče.

GameStop Corp. je americká akciová společnost, která se zabývá prodejem především videoher a zábavních produktů prostřednictvím svých více než 3 000 kamenných obchodů v USA a 1 600 obchodů po celém světě a také skrze internetový obchod (e-commerce).¹²⁷ Své kořeny má ve společnosti Babbage's, která byla založena v roce 1984 v Dallasu, americkém státě Texas. Jméno Gamestop společnost začala užívat v roce 1999.¹²⁸ Na začátku druhého tisíciletí se po finanční stránce společnosti dařilo, jelikož trh s fyzickými nosiči videoher a filmů vykazoval rostoucí poptávku ve společnosti. V letech 2004–2016 provedl Gamestop několik akvizic společností, kterými rozšířili své působení do Kanady, Evropy, na Nový Zéland a do Austrálie. Následuje krátký výčet vybraných společností, které Gamestop získal.

- Electronics Boutique Holdings Corp. (2005)
- Rhino Video Games (2007)
- Free Record Shop (2008)
- Micromania (2008)

Jak jsem již nastínil výše, je evidentní, že společnosti Gamestop se v této době ekonomicky dařilo, ale to nemělo mít dlouhého trvání, jak se později ukázalo.¹²⁹

Zvrat ve fungování doposud úspěšného byznysu se projevil v roce 2016, kdy vycházelo čím dál tím více najevo, že poptávka po fyzických nosičích videoher

¹²⁷ GameStop Corp. 2020 Form 10-K Annual Report, dostupné online z: https://www.sec.gov/ix?doc=/Archives/edgar/data/1326380/000132638021000032/gme-20210130.htm#i3ad65c8584a445ee94e4314f67ce616c_13.

¹²⁸ <https://www.gamestop.com>.

¹²⁹ V roce 2008 se 1 kus akcie Gamestop obchodoval za do té doby historicky nejvyšší cenu, která dosáhla až 62 dolarů.

a jiných produktů (hlavní sortiment Gamestopu) začíná klesat.¹³⁰ Tento pokles se dal v souvislosti s technologickým vývojem tehdejších herních konzolí očekávat, když byly na trh uvedeny služby, které nabízely možnost „stáhnutí“¹³¹ softwaru – v našem případě hlavně videoher – on-line, bez nutnosti CD nosiče. Jedná se zejména o placené služby typu Xbox Live, PlayStation Network, Nintendo eShop a Steam, který ve svém odvětví patří ke špičce. V roce 2017 Gamestop zaznamenal pokles prodeje o 16,4 % oproti předchozímu roku, ale přesto byl management společnosti optimistický a věřil, že ztráty dožene jinde.¹³²

Další ránou do obchodního modelu Gamestopu byl začátek pandemie nemoci COVID-19, ke které se společnost vyjádřila ve výroční zprávě, kterou podala Komisi pro kontrolu cenných papírů Spojených států amerických (anglicky U.S. Securities and Exchange Commission, zkratka SEC) následovně:

„Pandemie COVID-19 negativně ovlivnila světovou ekonomiku, narušila spotřebitelské výdaje a globální dodavatelské řetězce a způsobila značnou volatilitu a narušení finančních trhů. Pandemie COVID-19 měla a podle očekávání i nadále bude mít nepříznivý vliv na naše podnikání a finanční výsledky. Rozsah dopadu pandemie COVID-19, včetně naší schopnosti realizovat naše obchodní strategie podle plánu, bude záviset na budoucím vývoji, včetně trvání a závažnosti pandemie, který je velmi nejistý a nelze ho předvídat.“¹³³

Z vyjádření je patrné, že pandemie způsobila Gamestopu jednoznačně problémy, ať už se jednalo o situaci se značným nedostatkem výpočetních čipů, které jsou jedním ze základních komponentů pro výrobce videoherních konzolí, a dalších výrobků spotřební elektroniky, nebo vládní nařízení, skrz které se požadovalo, aby Gamestop uzavřel všechny své prodejny.

Tyto události negativně zapůsobily na již tak postupný ekonomický úpadek společnosti, což byl signál pro hedgeové fondy, aby začaly spekulovat nad

¹³⁰ <https://www.mcvuk.com/business-news/media-pr/era-2016-physical-games-revenue-down-16-4-year-on-year-but-digital-up-12-1/>.

¹³¹ Zpřístupnění daného softwaru uživateli za předem stanovenou cenu.

¹³² <https://www.bizjournals.com/dallas/news/2017/01/13/no-reindeer-games-gamestop-posts-16-percent.html>.

¹³³ Výroční zpráva Gamestopu, dostupné online z:

https://www.sec.gov/ix?doc=/Archives/edgar/data/1326380/000132638021000032/gme-20210130.htm#i3ad65c8584a445ee94e4314f67ce616c_13.

poklesem ceny akcií Gamestopu a pustily se do jejich tzv. shortování na burze s cennými papíry.

Short selling: „Pozice investora, při které se očekává pokles kurzu akcie. Investor prodává cenný papír, který nevlastní a který si půjčí od jiného investora, v očekávání zpětného nákupu cenného papíru v budoucnosti za nižší cenu. Po zpětném nákupu akcií je krátký prodávající vrátí půjčitel. Krátký prodávající bude mít zisk (ztrátu), jestliže cenné papíry nakoupí zpět za nižší (vyšší) cenu. Krátký prodej většinou není časově omezen.“¹³⁴

Z tohoto vysvětlení je patrné, že pokud cena akcie půjde vzhůru, investor, nebo v tomto případě spíše spekulant v krátké pozici, bude muset doplatit případnou ztrátu, která může být teoreticky neomezená, pokud by cena akcie neustále stoupala.

S tezí, že by měla cena akcií Gamestopu klesat ovšem nesouhlasila početná skupina investorů, která o této společnosti diskutovala na sociální síti Reddit již od roku 2019. Nazývají se „wallstreetbets“ (dále jen „WSB“) a v době této kauzy jejich počet čítal zhruba 2,2 milionů uživatelů. V průběhu dění okolo Gamestopu se stalo novými členy WSB dalších několik milionů členů¹³⁵, nejčastěji z řad mladých investorů, kteří neměli v plánu stát se akcionáři z fundamentálních důvodů, ale zakládali si na spekulacích obchodech.

Jejich pozornosti neunikl fakt, že mnoho institučních investorů je v krátké (short) pozici na Gamestopu a napadla je myšlenka začít hromadně nakupovat (na long pozici) akcie této společnosti, čímž by docílili short squeeze a navýšení svého profitu na úkor investorů v krátké pozici.

Short squeeze: „Short squeeze se nazývá situace, kdy jsou krátkí prodejci konkrétního cenného papíru nuceni likvidovat své pozice kvůli rychle rostoucím cenám. Ve většině případů se jedná o cenný papír, který byl dříve investory široce „shortován“. Pokud nyní cena stoupá v rozporu s očekáváním krátkých prodejců,

¹³⁴ [www.patria.cz](https://www.patria.cz/slovník/46/kratka-pozice-short-selling.html), dostupné online z: <https://www.patria.cz/slovník/46/kratka-pozice-short-selling.html>

¹³⁵ [www.newsweek.com](https://www.newsweek.com/wallstreetbets-subreddit-gains-2-million-members-day-wall-street-1565145), dostupné online z: <https://www.newsweek.com/wallstreetbets-subreddit-gains-2-million-members-day-wall-street-1565145>

mnoho z nich snižuje své ztráty odkoupením cenného papíru. Pohyb nahoru se tím zrychluje, což má za následek short squeeze a vysoké ztráty pro krátké prodejce.“¹³⁶

Pro kontext je třeba zmínit, že tato situace se udála na počátku roku 2021, kdy cena akcie Gamestopu se prodávala za \$20.65/kus (11. ledna 2021) a již 27. ledna 2021 se pohybovala cena na jedné akcie na 347.51 \$, což činí více než 1 600% nárůst za 16 dní.¹³⁷

Výsledkem jednání skupiny WSB přicházely hedgeové fondy o desítky milionů dolarů denně. Zvrat nastal, když burzovní makléři, zejména Robinhood, přestali umožňovat nákup akcií Gamestopu. Důsledkem tohoto kroku mohli investoři této společnosti akcie jen prodávat, tudíž cena již nemohla tak dramaticky růst a ztráty hedgeových fondů se mohly postupně snižovat. Je nutné říct, že konečné ztráty hedgeových fondů se pohybovaly v řádech jednotek miliard dolarů.¹³⁸ Ohledně tohoto počínu se začalo spekulovat, zdali burzovní makléř Robinhood nespolupracuje s hedgeovými fondy a zdali jeho jednání nemělo za cíl ukončit finanční ztráty těchto institucionálních investorů. V této návaznosti bylo na společnost Robinhood podána hromadná žaloba, které skončila pro žalobce neúspěšně. Soudce Altonaga poznamenal, že společnost Robinhood měla věrohodné vysvětlení, proč omezila obchodování: *„obrovskou výzvu k úhradě marže od „National Securities Clearing Corp.“, clearingového centra pro obchody s akciemi v USA, které reagovalo na akciové šílenství tím, že požadovalo od makléřských společností dodatečné zajištění. Dočasným zablokováním zákazníků při nákupu akcií společnosti GameStop a dalších volatilních akcií snížila společnost Robinhood své závazky vůči clearingovému centru, uvedla makléřská společnost.*“¹³⁹ Společnost Robinhood dostala ovšem pokutu ve výši 57 milionů dolarů a dále jí bylo nařízeno zaplatit 12,6 milionů dolarů jako náhradu škody tisícům poškozených zákazníků. Tyto sankce obdržela od neziskové organizace FINRA, která pod dohledem Komise pro kontrolu cenných papírů Spojených států

¹³⁶ [www.lynxbroker.cz](https://www.lynxbroker.cz/investovani/burzovni-trhy/burzovni-informace/investicni-slovník/short-squeeze/), dostupné online z: <https://www.lynxbroker.cz/investovani/burzovni-trhy/burzovni-informace/investicni-slovník/short-squeeze/>

¹³⁷ Staff Report on Equity and Options Market Structure Conditions in Early 2021, dostupné online z: <https://www.sec.gov/files/staff-report-equity-options-market-struction-conditions-early-2021.pdf>

¹³⁸ [www.reuters.com](https://www.reuters.com/markets/wealth/melvin-capitals-plotkin-eyes-new-cash-after-year-double-digit-losses-2022-01-31/), dostupné online z: <https://www.reuters.com/markets/wealth/melvin-capitals-plotkin-eyes-new-cash-after-year-double-digit-losses-2022-01-31/>

¹³⁹ [www.Wsj.com](https://www.wsj.com/articles/judge-dismisses-meme-stock-lawsuit-against-robinhood-and-citadel-securities-11637265778), dostupné online z: <https://www.wsj.com/articles/judge-dismisses-meme-stock-lawsuit-against-robinhood-and-citadel-securities-11637265778>

amerických (SEC) vytváří pravidla, kontroluje a vymáhá dodržování pravidel FINRA a federálních zákonů o cenných papírech.

Tato kauza dokázala, že i drobní investoři dokážou výrazně ovlivnit ceny akcií na burze s cennými papíry, což s sebou přináší důsledky, které mají vliv na postavení ostatních subjektů na tomto trhu. Podle mého názoru tato událost poukázala na nedostatky v americké regulaci akciového trhu, což v budoucnu přinese řadu opatření a změn, aby se podobné situace již neopakovaly.

Závěr

Definovaným cílem této diplomové práce s názvem Práva a povinnosti akcionáře bylo charakterizovat vybraná práva a povinnosti akcionáře, která jsou dle mého názoru nejdůležitější. Pro účely této práce jsem pracoval zejména se zákonem o obchodních korporacích a družstvech, předmětnou judikaturou a odbornou monografií.

V úvodní kapitole jsem se věnoval obecnému popisu akciové společnosti podle platných právních předpisů a její historii, která je rozdělena do více částí podle různých časových období. Následující podkapitoly popisují samotné postavení akcionáře ve společnosti a důsledky jeho účastenství v této kapitálové společnosti, jako je ručení za společnost, či případný střet zájmů těchto dvou na sobě závislých subjektů. Zmíněné podkapitoly jsem do diplomové práce zařadil, jelikož jsem považoval za důležité učinit stručný popis vzájemného vztahu akcionáře a akciové společnosti.

V navazující kapitole se již dostávám k hlavnímu tématu této práce, tedy práva a povinnosti akcionáře. Nejdříve jsem se zabýval jejich rozdělením, jelikož jak je z dané kapitoly patrné, máme práva a povinnosti akcionáře různého typu a mnoho autorů je dělí odlišným způsobem. Vybral jsem si rozdělení, které mi přišlo jako dominantní, a to na práva a povinnosti majetková a nemajetková.

Následující kapitoly se zaměřují již na jednotlivá práva a povinnosti. Jako první jsem umístil kapitolu, která se zabývá nemajetkovými právy akcionáře, jelikož je považuji za stěžejní z toho důvodu, že prostřednictvím těchto práv se akcionáři podílí na chodu společnosti. Za touto kapitolou se nachází pojednání o právech majetkových, která jsou ovlivněna výkonem nemajetkových práv akcionáře. Za stěžejní majetkové právo považuji právo na podíl ze zisku (dividendy), bez jehož existence by klesala motivace participovat se v akciové společnosti.

Práce obsahuje též kapitolu zaměřenou na práva kvalifikovaných akcionářů, která jsou určena zejména k ochraně této minoritní skupiny akcionářů. Navazují kapitoly pojednávající o nemajetkových a majetkových povinnostech akcionáře. Jedná se o povinnosti, které jsou klíčové pro řádný chod společnosti. Významnou považuji povinnost loajality, kterou se musí akcionář řídit po celou dobu své působnosti v akciové společnosti.

Závěr práce se věnuje stručné komparaci právní úpravy práv a povinností akcionáře státu Delaware ze Spojených států amerických s českou právní úpravou. Poslední kapitola je rozbor kauzy Gamestop, která má souvislost s tématem této diplomové práce.

Cizojazyčné resumé

The defined goal of this thesis, with the name Shareholder Rights and Obligations, was to characterize selected shareholder rights and obligations, which in my opinion are the most important. For the purpose of this thesis, I have worked mainly with the Business Corporations and Cooperatives Act, the subject case law and professional monographs.

In the introductory chapter, I have focused on a general description of the joint stock company according to the applicable legislation and its history, which is divided into several parts according to different time periods. The following subchapters describe the actual position of the shareholder in the company and the consequences of his participation in this capital company, such as liability for the company or a possible conflict of interest between these two interdependent entities. I have included the aforementioned subchapters in the thesis as I considered it important to give a brief description of the relationship between the shareholder and the joint stock company.

In the following chapter, I come to the main topic of this thesis, which are the rights and obligations of a shareholder. First I have dealt with their division, because as it is evident from the mentioned chapter, we have different types of shareholder rights and obligations and many authors divide them in different ways. I have chosen the division that seemed to me to be the dominant one, into property and non-property rights and obligations.

The following chapters already focus on individual rights and obligations. I have placed the chapter dealing with the non-property rights of the shareholder first, as I consider them to be central for the reason that through these rights shareholders participate in the running of the company. Following this chapter, there is a discussion about property rights, which are affected by the exercise of the shareholder's non-property rights. I consider the core property right to be the right to a share of profits (dividends), without the existence of this right, the motivation to participate in a joint stock company would diminish.

The thesis also contains a chapter focusing on the rights of qualified shareholders, which are intended mainly to protect this minority group of shareholders. This is

followed by chapters dealing with the shareholder's non-property and property obligations. These are obligations that are crucial to the proper functioning of the company. I consider the duty of loyalty, which a shareholder must observe throughout his or her tenure in a public limited company, to be significant.

The thesis concludes with a brief comparison of the legal regulation of the rights and obligations of a Delaware shareholder from the United States of America with the Czech legal regulation. The last chapter is an analysis of the Gamestop case, which is related to the topic of this thesis.

Použité zdroje

Literatura:

- BACHROŇOVÁ, J., DIVIŠOVÁ K., FINGER L., HEJDA J., a kol. *Akciová společnost*, 1. vydání. Olomouc: Anag, spol. s r. o., 440 s. ISBN 978-80-7263-891-8.
- CSACH, K. HAVEL, B. a kol. *Akcionářské dohody*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 320 s. ISBN 978-80-7552-784-4
- DĚDIČ, J., Štenglová, I., Kříž, R., Čech, P. *Akciové společnosti*, 7., přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 697 s. ISBN 978-80-7400-404-9.
- DVOŘÁK, T. *Akciová společnost*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 984 s. ISBN 978-80-7478-961-8.
- DVOŘÁK, T. *Akciová společnost a Evropská společnost*. 2., aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2009, 886 s. Právnícké osoby. ISBN 978-807-3574-307.
- ELIÁŠ, K. *Akciová společnost: systematický výklad obecného akciového práva se zřetelem k jeho reformě*, Praha: Linde Praha, a. s., 2000, 433 s. ISBN 80-7201-232-0.
- Lasák, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. II. díl. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 1264 s. ISBN
- NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer, ČR 2019, 184 s. ISBN 978-80-7598-039-7.
- POKORNÁ, J., VEČERKOVÁ, E., PEKÁREK, M. *Meritum Obchodní korporace a nekalá soutěž*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 636 s. ISBN 978-80-7478-873-4.
- POKORNÁ, Jarmila, Zdeněk KOVAŘÍK a Zdeněk ČÁP. *Obchodní zákoník, komentář-obchodní společnosti*. In *Obchodní zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, 822 s. ISBN 978-80-7357-491-8.
- POKORNÁ, J., Holejškovský, J., Lasák, Pekárek, M. a kolektiv. *Obchodní společnosti a družstva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 448 s. ISBN 978-80-7400-475-9.
- ŠVARC, Z. a kol. *Základy obchodního práva po rekodifikaci soukromého práva*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, 516 s. ISBN 978-80-7380-834-1.
- ALEXANDER, J., ARABASZ, J., ČÁP, Z., DĚDIČ, J., DOLEŽIL, T., FILIP, V., HRABÁNEK, D., KŘÍŽ, J., KUBÍK, M., LÁLA, D., LASÁK, J., MAREK, R., MAULEOVÁ, J., NĚMEC, L. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-3-15]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Odborné články

ČERNÁ, Stanislava. K některým aspektům zájmu kapitálové společnosti. In: ČERNÁ, Stanislava; ČECH, Petr a kol. (eds.). *Pocta Ivaně Štenglové k 70. narozeninám. Právo společnosti – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obch. zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2012, 288 s. ISBN 978-80-7400-262-5.

Právní předpisy

Zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 159/2006 Sb., zákon o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 33/2020 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony

Zákon č. 14/1863 ř. z., Všeobecný obchodní zákoník

Císařský patent č. 253/1852 ř. z. ze dne 26.11. 1852

Nařízení č. 175/1899 ř. z., akciový regulativ

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/102/ES ze dne 16. září 2009 v oblasti práva společností o společnostech s ručením omezeným s jediným společníkem.

Dvanáctá směrnice Rady ze dne 21. prosince 1989 (89/667/EHS)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2017/1132, o některých aspektech práva obchodních společností, ve znění pozdějších změn a doplňků

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2007/36/ES, o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi, ve znění pozdějších změn a doplňků

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1606/2002, o uplatňování mezinárodních účetních standardů, ve znění pozdějších změn a doplňků

The Delaware General Corporation Law

Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. října 2007 sp. zn. 29 Cdo 1193/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. května 2001 sp. zn. 29 Cdo 2337/2000

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. dubna 2005 sp. zn. 29 Odo 701/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. března 2012 sp. zn. 29 Cdo 1592/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2014 sp. zn. 29 Cdo 3610/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. listopadu 2019 sp. zn. 27 Cdo 192/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. června 2007 sp. zn. 29 Odo 387/2006

Elektronické zdroje

Zpráva ČNB, dostupná online z: https://www.cnb.cz/export/sites/cnb/cs/dohled-financi-trh/.galleries/legislativni_zakladna/archiv_KCP/download/get_dms_file47.pdf

Výroční zpráva Gamestop: dostupné online z: https://www.sec.gov/ix?doc=/Archives/edgar/data/1326380/000132638021000032/gme-20210130.htm#i3ad65c8584a445ee94e4314f67ce616c_13.

Zpráva útvaru Komise o podmínkách struktury akciového a opčního trhu na počátku roku 2021, dostupné online z: <https://www.sec.gov/files/staff-report-equity-options-market-struction-conditions-early-2021.pdf>

Výroční zpráva státního tajemníka státu Delaware: Jeffrey W. Bullock, Delaware Division of Corporations, 2012 Annual Report, corp.delaware.gov, dostupné online z: <https://corpfiles.delaware.gov/pdfs/2012CorpAR.pdf>

Infoportál. Dostupné online z: <https://www.infoportal.cz/as2/onb/33/akciová-společnost-s-jedním-akcionářem-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EhDV9UL-Yw0mVQVN2i4Jc48/>

Fulsoft.cz, 2021. Právo na podíl na likvidačním zůstatku. Dostupné online z: <https://www.fulsoft.cz/33/pravo-na-podil-na-likvidacnim-zustatku-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4EhDV9UL-Yw0m-obOnmoNKUSkukZUZLWmsA/>.

Profiprávo, dostupné online z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=87&id_article=262935&csum=335c29a7.

Sabastien Niles, dostupné online z: International Comparative Legal Guides, dostupné online z: <https://iclg.com/practice-areas/corporate-governance-laws-and-regulations/usa>

www. Wsj.com, dostupné online z: <https://www.wsj.com/articles/judge-dismisses-meme-stock-lawsuit-against-robinhood-and-citadel-securities-11637265778>

<https://www.mcvuk.com/business-news/media-pr/era-2016-physical-games-revenue-down-16-4-year-on-year-but-digital-up-12-1/>.

www.patria.cz, dostupné online z: <https://www.patria.cz/slovník/46/kratka-pozice-short-selling.html>

www.neeweek.com, dostupné online z: <https://www.newsweek.com/wallstreetbets-subreddit-gains-2-million-members-day-wall-street-1565145>

www.gamestop.com

Seznam zkratek

a. s. akciová společnost

ČR Česká republika

ZOK Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů

NOZ..... Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ZPKT Zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů

SEC Komise pro kontrolu cenných papírů Spojených států amerických (anglicky U.S. Securities and Exchange Commission)

WSB..... Wallstreetbets

DGCL The Delaware general corporational law